

КРОЗ
БЕОГРАДСКИ
ЗООЛОШКИ ВРТ

МОЗАИЦИ НА ОГРАДИ БЕОГРАДСКОГ ЗООЛОШКОГ ВРТА - РАДОВИ СТУДЕНТА ФЛУ У БЕОГРАДУ

Кроз Београдски зоолошки врт

Београд 2015.

Београд

www.beograd.rs

ФОТО: ТОМИСЛАВ ПЕТЕРНЕК

Добро дошли у Врш добре наде

Београдски зоолошки врт је већ 100 годинама представља једно од културних места наше града. Кроз његове календаре пролеће и ћирилица хиљада посетилаца, најчешће припадника млађе популације: деце предшколске узрасла, ученика основних и средњих школа, стручната. Разуме се, чести посетиоци Врта су и они нешто старији, али у срцу вечно млади, љубитељи животиња, како из наше земље шако и иноземства. Међу њима има представника свих профиле и занимања, а и истакнутих јавних личности – уметника, љубитеља, лекара, спортиста...

Иако заузима површину од свега седам хектара, Врт поседује изузетно велику и квалитетан животињски фонд. Чини га преко 2000 примерака, којима је заступљено око 270 животињских врста. Ныхов број се из дана у дан увећава, на што смо посебно љонсни. Сви објекти у којима животиње бораве су новоизрађени или у потпуности реновирани.

Пре чејмврт века овај зоо-врт је сасвим дружиће изледао. Био је запуштен да мере да је његов објекат озбиљно довођен у погане. Данас, међутим, он достојно представља наши традиције и може се сретати међу боље уређене зоолошке вртove у свету. У потпуности испуњава своју улогу и представља праву културну и вистинско-образовну установу.

У оквиру Београдског зоолошког врта може да се разонодите и одморите, али и да прроверите своје знање и научите много новог не само о животињском већ и билојм свеју. Разноликост наших ботаничке баштије је заиста велика. Уз мноштво етнографичких цвећа и другог расцвета, овде има и примерака реткој дравећа, као што су: пауловнија, тинко, Панчићева оморика, секоја...

О свему што је изложено пољевима посетилаца брине мали или ефикасан шим, састављен од вредних људи. Иако су поштреbe далеко веће, у стварном радном односу је свега 50 радника. До недавно, све смо постизали сопственим радом, уз свесрдну помоћ великој броји волонтера различитих старосних доби и, разуме се, уз помоћ племенићких људи – наших донатора.

А планирамо да урадимо још много што!

Београдски зоолошки врт ради свих 365 дана у години, од осам часова ујутру па све до мрака. Зато, послујајте наш слоган: **Бекстиво из трада у центар трада.** Побећније, бар на кратко, од свакодневних бриза и проблема и проведиће са нама један незабораван дан.

Byk Bojović
in memoriam: гурекар је Врта у периоду 1986 - 2014

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

Основач Вртла, юсийодин Влада Илић

Историјат Врта

Београдски зоолошки врт је отворен 1936. године. Основао га је штадашњи трагоначелник, индустријалац, юсийодин Влада Илић. Приликом формирања заузимао је простор од око три и по хектара, али је врло брзо био проширен на седам, а затим, изградњом реситорана Калемеђанска шпераса и продајањем једног дела Доњег Града Врту, на нешто више од четврнаест хектара. Данас, нажалост, опет обухвати укупно мању површину, свећа седам хектара.

Врт је смештен у делу простирајуће Београдске шперђаве, на Калемеђану, највећем и најлепшим београдском парку. По својој локацији јединствен је у свету и, мада не велики, увек је био занимљив, не само по животињским врстама које се у њему налазе него и по свом специфичном физичком оквиру и архитектури.

Решење Зоолошког врта из 1936. године представља јединствену целину у урбанистичком и архитектонском смислу. Пројектирао га је инжењер Александар Красић, штавара низа објеката и паркова штадашње Београда, који је био и први еришилац дужности директора Београдске зоолошке врта.

Амбициозне планове у вези са даљом изградњом и проширењем Врта прекинују је Други светски рат, појом који је он два пута бомбардован, најпре од стране немачких фашиста (1941) и затим и савезника (1944) и био је скоро сасвим уништен.

Након рата обновљен је само један његов део, док је остатак пао у заборав. Делимично су ојуклоњене посљедице разарања и набављен је одређен број животињских врста. Међутим, после ње обнове, временом је почeo да спајају, да би му, половином осамдесетих година прошлог века, остатак био доведен у њашање.

По доласку Вука Бојовића на чело ове установе (1. маја 1986) Београдски зоолошки врт доживљава јопитну претород, а затим и процват. Постајаје један од највећих уређених делова Београда, права оаза лепоте у среде велетргада. Из дана у дан никчу нови, савремени објекти, који замењују прашине и руиниране кавеze. Стазе су асфалтиране, а цео Врт штапификован и осветљен. Направљен је нови водовод и део нове канализације. Животињски фонџ је обогаћен и десетоструко увећан. Ту су углавном нашле и много у природи угрожене и веома ретке врсте. Угинућа животиња су сведена на минимум, док је претородност врта увећана.

Београдски зоолошки врт је данас, највећих 80 година од оснивања, уједна и савремена установа, на коју можемо бити поносни и која дистинктивно представља наш град и земљу у

Спасавање угрожених врста

Велики број институција и поштовалаца животиња широм света учествује у проТрама заштите и реабилитације угрожених врста. Добијајући помоћ даје и Београдски зоолошки врт, у коме се рађају и негују, поред осталих, и неке заиста ретке животиње. Међу њима су:

Гофишов какаги (*Cacatua goffini*)

хавајска тјукса (*Branta sandwicensis*)

канадска тјукса (*Branta canadensis*)

шпанска соко (*Falco cherugus*)

белоглави суп (*Gyps fulvus*)

нилски коњ (*Hippopotamus amphibius*)

леопард корњача (*Geochelone pardalis*)

бенгалски штапар (*Panthera tigris*)

шума (*Felis concolor*)

црни леопард (*Panthera pardus*)

шумски рис (*Lynx lynx*)

шумски панза (*Pan troglodytes*)

змијски цар (*Boa constrictor*)

европски мрки медвед (*Ursus arctos arctos*)

тибетански ојрличар (*Selenarctos thibetanus issuricus*)...

ФОТО: РАДЕ ПРЕЛИЋ

У циљу успостављања међународне сарадње у конзервацији и очувању претородних угрожених врста било је, 30. априла 1973. године усвојена је Конвенција о међународној преторини угроженим врстама живље флоре и фауне (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna) скраћено CITES. Конвенција је ступила на снагу 1. јула 1975. године. Наша земља се налази међу њеним поституицијама од 5. новембра 2001. године. CITES-ом су предвиђена три нива заштите угрожених врста:

Appendix I садржи списак врста које су у опасности да иначе буду стварним или поштенијим утицајем преторине.

Appendix II садржи списак врста које су биле угрожене у случају неконзервисане преторине.

Appendix III садржи списак врста чији промет отривача било је од земља поституица Конвенције, у чему се очекује сарадња других држава.

Животиње

У Београдском зоо-вртцу налази се више од 2000 животиња, припадника око 270 различитих врста. Међу њима је више од 120 врста заштићених CITES-ом, а преко 20 врста обухваћено је првим стапеном заштите.

Да је човек осишао човек колико је туштер осишао туштер,
тада би му био крај.

Марина Ђаковић

СИСАРИ

Шимпанза

Pan troglodytes

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у групама које чини 10-120 чланова. Ове животиње су активне током дана, док ноћ проводе на дрвећу у гнездима која направе од грања и лишћа. Вешто користе разне предмете као оруђе. Одрасли мужјаци се боре за превласт у групи. После гравидитета, који траје 230-245 дана, женка рађа једно или два млада. У стању је да се поново пари тек када најмлађи потомак напуни три године.

● Генетски материјал шимпанзе и човека подудара се у више од 98 процената. Неки научници претпостављају да су, пре више милиона година, човеколики мајмуни и људи имали заједничког претка.

Породица: *Pongidae*
Распрострањеност: Екваторијална Африка
Станиште: тропске кишне шуме, саване, травнате области
Животни век: 40-50 година
CITES: Appendix I

Орангутан

Pongo pygmaeus

● На малајском језику назив ове животиње значи - шумски човек.

Живе усамљенички. Одрасли мужјаци бораве у областима које се протежу преко територија више женки. По правилу, женка бира партнера, али догађа се и да јачи мужјак силом освоји женку. Гравидитет траје 260-270 дана. Женка рађа једно младо, ређе близанце. Млади остају уз мајку седам година.

Породица: *Pongidae*
Распрострањеност: Суматра и Борнео
Станиште: тропске кишне шуме
Животни век: у дивљини 35 година, у вештачким условима до 50
CITES: Appendix I

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

● Руке одраслог орангутана дуже су од његовог тела: њихов распон досеже до 220 центиметара.

Јавански макаки

Macaca fascicularis

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: *Cercopithecidae*
Распрострањеност: Јава
Станиште: тропске кишне шуме, мочваре
Животни век: преко 20 година
CITES: Appendix II

Живе у групама које чини до 30 чланова. Најчешће бораве на дрвећу. Активни су ноћу. Мужјак се пари са више женки. Гравидитет траје 5-6 месеци. Млади се обично рађају од маја до јула, у време кишне сезоне.

Прстенорепи лемур

Lemur catta

Живе у групама које чини 5-50 чланова. Групу предводи доминантна женка.

Активни су даљу. Углавном бораве на дрвећу али, ако прелазе већа растојања, крећу се и по тлу. Територију обележавају карактеристичним оштрем мирисом. Паре се у априлу. Гравидитет траје око четири и по месеци. Женка најчешће рађа једно младо, које се осамостали са шест месеци. О младима се старају све женке у групи.

- Највећи природни непријатељ лемура је фоса (*Cryptoprocta ferox*), најкрупнији месождер са Мадагаскара.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Lemuridae*
Распрострањеност: Мадагаскар
Станиште: шуме и брда
Животни век: око 14 година
CITES: Appendix I

Браон лемур

Lemur fulvus

Живе у невеликим групама. Дневне су животиње, али понекад су активни и ноћу. Женке су браон боје, а мужјака има и сивих. Крећу се четвороношке кроз крошње и вештим, дугим скоковима прелазе са дрвета на дрво. Паре се током јуна и јула. Гравидитет траје око 120 дана. Женка рађа једно младо, које прве три недеље проведе висећи на мајчином стомаку, а потом јаше на њеним леђима док се не осамостали.

● Реч лемур потиче из латинског језика и значи - авет, утвара. Древни Римљани су, због њиховог изгледа и необичног оглашавања, сматрали да у лемурима бораве душе њихових предака, а то веровање је прихватило и домородачко становништво.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Црвени кенгур

Macropus rufus

Породица: *Macropodidae*
Распрострањеност: Аустралија
Станиште: области обрасле ниском вегетацијом, пустине
Животни век: у дивљини до 15 година, у вештачким условима до 20

● Црвени кенгури су највећи торбари на свету. Могу да достигну висину од два метра и тежину од 90 килограма.

● У време великих суша, трагајући за водом, прелазе и до 200 километара. Тада се на појилишту може окопити више од 1500 ових животиња.

Живе у полуномадским групама које чини десетак чланова. Полно су зрели кад наврше две године. Мужјаци се непрестано боре за превласт. Женка, након гравидитета који траје око четрдесет дана, рађа једно младо, тешко свега 12 грама и дуго око 25 милиметара. Младо остаје у торби осам месеци, с тим да након периода од 2-3 месеца све више времена проводи ван торбе.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Бенетов валаби

Macropus rufogriseus

Породица: Macropodidae
Распрострањеност: Аустралија
Станиште: влажне шуме,
 еукалиптусове шуме, честари
Животни век: до 12 година

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички, али за храном трагају окупљени у мање групе. Највише су активни ноћу, док се преко дана најчешће одмарaju у густој вегетацији. Пара се током целе године. Гравидитет траје око месец дана. Женка рађа једно младо, које борави у торби док се потпуно не развије.

ФОТО: БРАНКО СТЕВАНОВИЋ

- При великим врућинама, телесну температуру снижавају тако што лижу шапе и подлактице.

- Убрзо након порођаја, женка се поново пари, али ембрион остаје у стању одложеног рађања све док претходно младо не напусти торбу. Ово важи за све врсте валабија.

Парма валаби

Macropus parma

Породица: Macropodidae
Распрострањеност: исток Аустралије, Нови Зеланд
Станиште: влажне шуме, честари
Животни век: до 12 година

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички. Највише су активни током ноћи. Вешто се маскирају у густој вегетацији. Пара се најчешће од јануара до маја. Гравидитет траје око месец дана. Женка рађа једно младо. Оно одмах прелази у торбу на мајчином stomaku и ту остаје док се потпуно не развије, а осамостали се после десетак месеци.

● Дуго је владало мишљење да је Парма валаби изумро. Међутим, шездесетих година прошлог века, на Новом Зеланду је откријена велика колонија ових животиња коју су чинили потомци примерака донесених, крајем XIX века, из Новог Јужног Велса. Парма валабији су потом поново размножени и у Аустралији.

Нилски коњ

Hippopotamus amphibius

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Hippopotamidae

Распрострањеност: Африка јужно од Сахаре

Станиште: реке, потоци, језера, баре, мочваре

Животни век: у дивљини до 30 година, у вештачким условима до 50

CITES: Appendix II

Живе у велиkim групама, које могу имати и до 100 чланова. Мужјаци бране територију и често су веома агресивни чак и према сопственим потомцима.

Највећи део дана проводе у води, јер им сунце може озбиљно наудити, а ноћу излазе на копно да пасу. Под водом могу непрекидно остати пет-шест минута. Парење и порођај се одвијају у води.

Гравидитет траје 210-240 дана. Женка рађа једно младо, тешко око 45 килограма, које сиса под водом.

ФОТО: СРЂАН ИЛИЋ

● Тежина коже и поткојног масног ткива ових животиња може износити до 500 килограма.

● Доњи очњаци нилског коња, који подсећају на кљове слона, расту током читавог живота. Могу бити дужи од 50 центиметара и тешки око два и по килограма. Користе се, попут слоноваче, за израду украсних предмета.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Низијски тапир

Tapirus terrestris

Активнији је ноћу, када се претежно и храни, док се преко дана повлачи у густиш и тако скрива од грабљиваца. Одличан је пливач, а у стању је и да брзо потчи.

Храни се корењем, лишћем и плодовима дрвенастих и жбунастих биљки; у Амазонији, његову највећу посластицу представља сочни плод једне врсте палме (Агујалес).

Женка рађа једно младо, и доји га током прве две године његовог живота.

Породица: *Tapiridae*

Распрострањеност: северна половина Јужне Америке

Станиште: мочварне низије, џунгле, обале река, равнице обрасле жбуњем

Животни век: до 30 година

ФОТО: ДРАГАН ЛАТИНОВИЋ

20

Лучка фока

Phoca vitulina

Живе углавном у групама. Активне су током дана. Дубоко роне и могу да остану под водом до 20 минута. Изузетно брзо пливају. Пара се од јула до октобра. Гравидитет траје 9-11 месеци. У мају или јуну женка рађа једно младо, тешко до 10 килограма. Оно сиса око шест недеља, а осамостали се по истеку осме недеље живота.

- Фоке су веома опрезне животиње. Док се већи део групе одмара на обали, неколико фока чува стражу.

Породица: *Phocidae*

Распрострањеност: северни део Атлантика, Северно, Балтичко и Црно море

Станиште: обале мора, пешчани спрудови, стене, острва

Животни век: 15-20 година

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

21

МАРЕ

Мара

Dolichotis

Породица: *Caviidae*
Распрострањеност: Парагвај,
Аргентина (Патагонија)
Станиште: степе
Животни век: 10 година

Крупни сродник морског прасета. Досеже тежину од десетак килограма и дужину од пола метра. Када је уплашена, мара трчи у кратким скоковима, максималном брзином од 30km на час. Женка рађа једно до три младунчeta годишње. У заједницама које чини неколико парова ових животиња, обично је један пар задужен за бригу о безбедности свих младих у групи. У случају појаве грабљиваца, овај пар одводи младе у јазбину, ископану дубоко под површином земље.

ФОТО: ДРАГАН ЛАТИНОВИЋ

- Младунче је способно да пасе траву већ другог дана свог живота, тако да упоредо са мајчиним млеком узима и чврсту храну

БОДЉИКАВА ПРАСАД

Бодљикаво прасе

Hystrix cristata

Породица: *Hystricidae*
Распрострањеност: јужни део Европе, Африка јужно од Сахаре и од Габона
Станиште: шуме, саване, сува и каменита подручја, пустиње
Животни век: 15-20 година
CITES: Appendix III

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички. Даљу се крију у дугачким јазбинама под земљом и процепима између стена, а ноћу трагају за храном. Гравидитет траје 49-56 дана. Женка рађа до четири млада, једанпут до двапут годишње. Млади су одмах покретни, сисају око педесет дана, а осамостале се после два месеца. Раству док не наврше две године. Јаке и дуге бодље служе им за одбрану од непријатеља.

- Током ноћи прелазе раздаљине и до 15 километара.

- Ако се узнемире претећи звецкају бодљама.

Куна златица

Martes martes

- Куна се по дрвећу креће веома вешто и брзо, па је у стању да улови чак и најспретнију веверицу.

Породица: *Mustelidae*

Распрострањеност: Европа, западни и централни део Азије
Станиште: шуме, мочварни предели, паркови

Животни век: у дивљини 7-8 година, у вештачким условима 15-17

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе усамљенички. Најактивније су ноћу, али понекад лове и дану. Ове животиње су добри пењачи и скакачи. Бораве на дрвећу, у напуштеним гнездима птица или дупљама веверица. Паре се од јуна до августа. Укључујући период мировања фетуса, гравидитет траје 260-305 дана. Женка рађа 3-5 младих, који су по рођењу глуви, слепи и безуби. Прогледају након пет недеља.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Патуљаста видра

Aonyx cinerea

ФОТО: ДРАГАН БОСНИЋ

Живе у групама које чини десетак чланова, а у оквиру њих се формирају парови које карактерише снажна међусобна везаност. Женка најчешће рађа двоје, а највише шесторо младих, о којима се брину оба родитеља.

- За разлику од других врста видри, риба им не представља значајну ставку у исхрани.

Пругасти твор

Mephitis mephitis

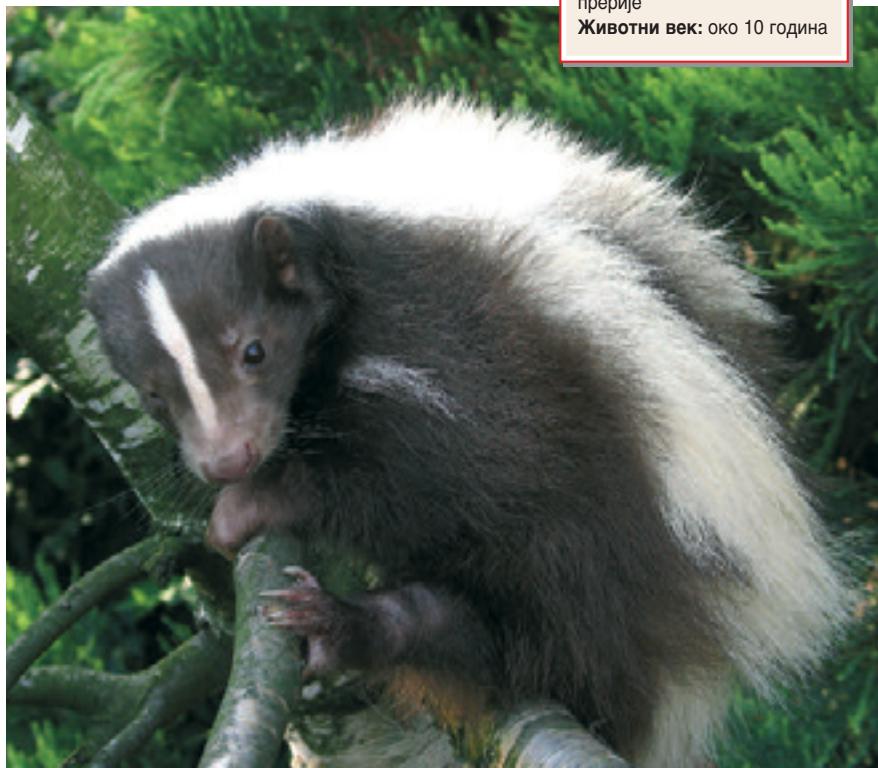

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Ноћне су животиње. Одрасли мужjak се осамљује преко лета, а у зимском периоду удружује се са неколико женки. Паре се у фебруару и марта. Гравидитет траје два месеца. Женка рађа 4-10 младих.

- Творови су познати по непријатном мирису који испуштају из жлезда под репом.

Јазавац

Meles meles

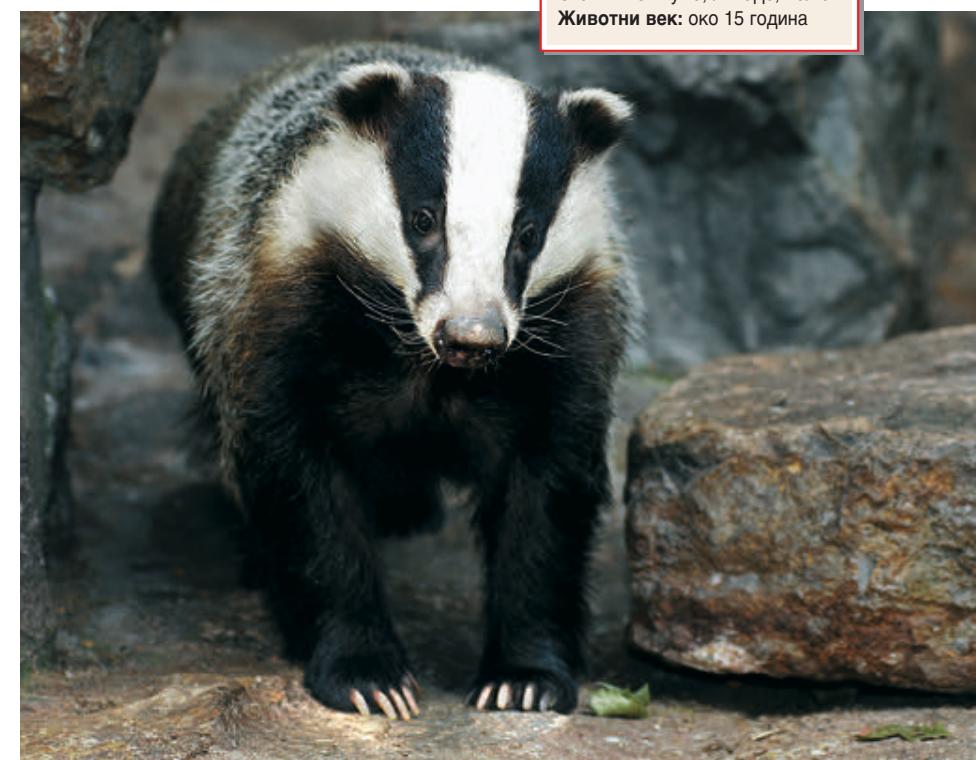

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе појединачно или у мањим групама. Активни су у сумрак и ноћу. Под земљом праве дуге ходнике до јазбине. Пред крај јесени се припремају за зимски сан. Паре се од марта до августа. Гравидитет траје 7-8 недеља. Женка рађа до четири млада, који прогледају након 4-5 недеља, сисају око два месеца, а уз родитеље остају док не наврше осам месеци.

Породица: Mustelidae
Распрострањеност: већи део Канаде и САД
Станиште: баре, мочваре, прерије
Животни век: око 10 година

Породица: Mustelidae
Распрострањеност: Европа (осим севера), већи део Азије
Станиште: шуме, ливаде, поља
Животни век: око 15 година

Афрички јазавац (медојед)

Mellivora capensis

ФОТО: ЈЕЛИЦА ВРАНИЋ

Води усамљенички живот. Храни се ситним сисарима, птицама, амфибијама, рептилима, инсектима, медом, воћем и корењем. Сезона парења није везана за одређено годишње доба. После шестомесечног гравидитета, женка рађа двоје младих.

Породица: *Mellivora*
Распрострањеност: Африка
Станиште: саване и шуме
Животни век: 25 година

- Афрички јазавац-медојед, је изразито храбар, готово неустрашив. Забележени су његови напади на гнуу, па чак и буфала. Надимак је добио по томе што му је омиљена посластица мед афричких дивљих пчела чије кошнице разваљује и узима мед из њих. Због дебеле коже, отпоран је на убоде ових опасних инсеката. Отровне афричке змије се такође налазе на његовом јеловнику и на отрове већине њих је отпоран.

Амерички ракун

Procyon lotor

Живе усамљенички. Активни су током ноћи, док дан проводе у скровишту, спавајући. Добро се пењу и пливају. Током зиме их може бити 4-5 у истој јазбини. У том периоду троше залихе сала, али не падају у зимски сан. Паре се у јануару и фебруару. Гравидитет траје око два месеца. Женка рађа 2-4 слепа и безуба млада. Прогледају после две-три недеље, а сисају док не наврше два месеца.

- Ракуни су сваштоједи. Једу рибу, јаја, воће и поврће, зрневље и разне бобице. Пре јела храну потапају у воду и трљају је предњим шапама као да је перу.

Породица: *Procyonidae*
Распрострањеност: јужни део Северне Америке
Станиште: шуме, мочваре, прерије, паркови
Животни век: 15-20 година

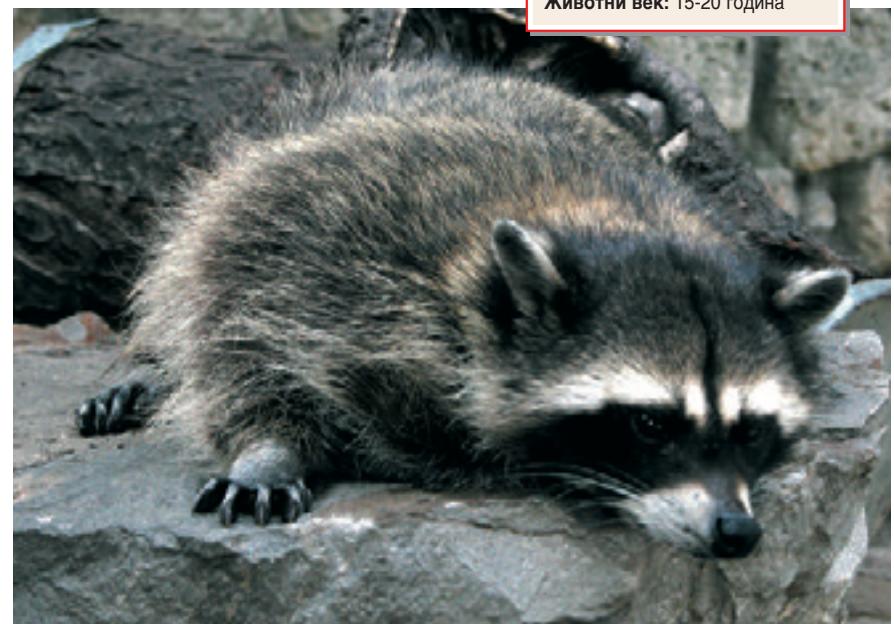
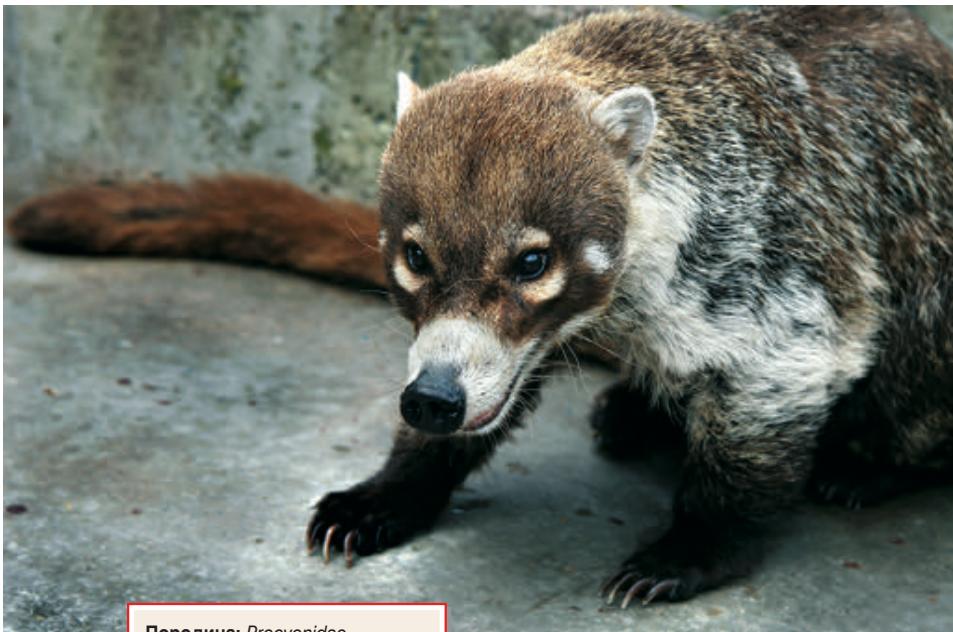

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

Белоноси коати-мунди

Nasua narica

- Дешава се да женке, поред својих младих, доје и туђе.

Породица: Procyonidae
Распрострањеност: Колумбија, Еквадор, Мексико, јужни део САД
Станиште: густе шуме, честари
Животни век: око 14 година
CITES: Appendix III

убијају младе, женке напуштају чопор двадесетак дана пре порођаја. Оне тада граде засебно гнездо у којем рађају 2-7 слепих младунаца, тешких до 180 грама. Млади прогледају са једанаест дана, а сисају четири месеца.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе у заједници коју чини до 20 чланова. Активни су током дана. Углавном бораве на земљи, али се добро сналазе и на дрвећу. Мужјаци бране територију. Пара се у фебруару или марта. Гравидитет траје око два и по месеца. Пошто се дешава да мужјаци

Мусанг

Paradoxurus hermaphroditus

- За мусанга постоје још два назива: цивет и азијска цибетка.

Живе углавном усамљенички. Активни су ноћу. Добро се пењу по дрвећу. Одликују се изразито развијеним чулом мириса. Након гравидитета који траје 70 дана, женка рађа до троје младих.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Viverridae
Распрострањеност: југ и југоисток Азије
Станиште: шуме, жбуње
Животни век: око 10 година

Меркат

Suricata suricatta

Активни су дању. Добро се пењу по дрвећу. Веома су друштвени - доминантни пар око себе окупља групу од 10 до 50 чланова. Колају подземне јазбине налик на лавиринт. Постају способни за размножавање кад наврше прву годину. Након гравидитета који траје око 11 недеља, женка рађа 2-5 младих и доји их прва два месеца. У њиховом одгајању учествују оба родитеља, а помажу им и остали чланови групе.

Породица: Herpestidae
Распрострањеност: југ Африке
Станиште: саване, шуме, полупустине, жбуње
Животни век: у вештачким условима до 15 година

- Меркати често, стојећи на задњим ногама потпуно управљени, осматрају околину и траже храну.

32

ФОТО: ГРАДИМИР ВИШЊИЋ

Генета

Genetta genetta

Породица: Viverridae
Распрострањеност: јужна, западна и источна Африка, западна Европа
Станиште: шуме, жбуње
Животни век: око 10 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе саме или у паровима. Активне су ноћу, а дан проводе одмарajući се на скровитим местима. Добро се пењу по дрвећу. Након гравидитета који траје 70 дана, женка рађа до троје младих.

33

Тибетански огличар

Selenarctos thibetanus ussuricus

Живе у паровима или породичним групама, са младима из једне или две генерације. Активни су у предвечерје и ноћу, док се преко дана одмарају, на дрвећу или у пећинама. Лето проводе на надморској висини од око 3000 метара, а зими се спуштају у ниže пределе. Женка најчешће рађа два млада, након гравидитета који траје до осам месеци. Млади се обично рађају од децембра до марта, тешки су око 300 грама, сисају шест месеци, а уз мајку остају две-три године.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Ursidae

Распрострањеност: Азија

Станиште: шуме, камењари, честари

Животни век: у вештачким условима преко 30 година

CITES: Appendix I

- Имају црно крзно са, издалека уочљивом, рачвастом белом шаром на грудима.

- Ове животиње праве гнезда у крошњама дрвећа. У северним пределима падају у зимски сан.

Европски mrки медвед

Ursus arctos arctos

Породица: Ursidae

Распрострањеност: планински делови Европе

Станиште: тешко приступачни планински предели, густе шуме, тундре

Животни век: 20-35 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Медведи су сваштоједи иако се, претежно, хране биљном храном.

Живе појединачно или у породичним групама. Најактивнији су у предвечерје и током ноћи. Јазбине праве у пећинама или под наслагама грања. Зimu преспавају. Женка једанпут годишње, после гравидитета од око осам месеци, рађа до троје младих, који су тешки 350-680 грама. Потпуно се осамостале кад наврше две године.

● Млади медведи, ако се нађу у опасности, беже на високо дрвеће. Мајка их храбро брани од нападача, а то је често њихов отац или неки други одрастао мужјак.

Арктички вук

Canis lupus arctos

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

Како резултат прилагођавања окружењу, ове животиње имају потпуно белу, дугу длаку и много веће шапе од европских сивих вукова, обрасле крзном и са доње стране.

Породица: Canidae
Распрострањеност: север Европе, Канада, Аљаска
Станиште: шуме, простори покривени снегом и ледом
Животни век: преко 15 година
CITES: Appendix II

Европски сиви вук

Canis lupus lupus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

● У неким земљама вукови су истребљени, али је потом дошло до дегенерације многих животињских врста, у првом реду ловне дивљачи, због прекомерног размножавања. Покушаји да се вукови у таквим срединама поново размноже у дивљини, дају мале резултате.

Живе усамљенички или у чопорима. Најактивнији су ноћу. Лове у групама које чини и до 40 чланова, испољавајући притом задивљујућу брзину, снагу и лукавство. Паре се једанпут годишње, најчешће у јануару или фебруару. Гравидитет траје око два месеца. Женка рађа 4-6 младих, који прогледају након две недеље, сисају до 35 дана, а осамостале се са девет месеци.

Фенек лисица

Vulpes zerda

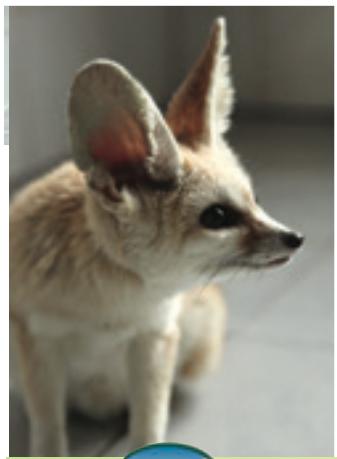

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Веома су друштвене. Активне су ноћу. Млади често настављају да живе са родитељима, па се на тај начин формирају мањи чопори. Након гравидитета који траје око два месеца, женка рађа до четворо младих који сисају док не наврше 70 дана.

- Ово су најмање животиње у породици *Canidae*.

38

Сребрна лисица

Vulpes vulpes fulva

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Изван сезоне парења најчешће живе појединачно. Најактивније су током ноћи. Након гравидитета, који траје око 53 дана, женка рађа 4-8 младих, који прогледају после две недеље. Сисају месец дана, а потпуно се осамострале са три-четири месеца. Ово је подврста настала укрштањем европске риђе лисице и северноамеричке сиве лисице. Боја крзна варира од сребрне до скоро потпуно црне.

- Због атрактивног крзна, прети им опасност од изловљавања.

- Ове лисице су способне да се попну на дрво.

39

Мочварни рис

Felis chaus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе усамљенички. И дању и ноћу су активни. Добри су пливачи, ловци и риболовци. Склоништа граде у густој трсци или користе напуштене јазбине других животиња. Полну зрелост достижу у другој години живота. Паре се током целе године. Женка, после гравидитета од око два месеца, рађа 3-6 младих.

- На Хималајима су ове животиње примећене чак и на надморској висини од 2400 метара.

Породица: Felidae
Распрострањеност: делта Нила, јужни и централни део Азије
Станиште: обале мочвара и бара, тропске кишне шуме
Животни век: око 14 година
CITES: Appendix II

Шумски рис

Lynx lynx

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Рис је највећа европска мачка. У стању је да улови јелена.

Породица: Felidae
Распрострањеност: планински делови Европе и Азије
Станиште: шуме, стеновите заравни
Животни век: 16-18 година
CITES: Appendix II

Живе усамљенички. Активни су и дању и ноћу. Имају одличан љух. Када лове, сатима следе жртву или је чекају у заседи. У мају или јуну, после гравидитета који траје нешто дуже од два месеца, женка рађа 2-4 млада. Прве две недеље су слепи, а уз мајку остају док не наврше прву годину.

Сервал

Leptailurus serval

ФОТО: ЈЕЛИЦА ВРАНИЋ

Добар је пењач и скакач. Ноћна животиња. У току ноћи преваљује и до 5 километара у потрази за плном - птицама, глодарима, мањим рептилијама и рибама.

И мужјак и женка обележавају своје територије помоћу телесних излучевина. Женка, за своје легло често присваја напуштене јазбине других животиња и ту рађа једно до четири младунчeta, након трудноће која траје око 70 дана.

Породица: Felidae

Распрострањеност: Подсахарска Африка

Станиште: саване

Животни век: у дивљини до 10 година, у вештачким условима до 20 година

- Ову животињу из реда средње великих мачака, карактеришу изразито дуге и јаке ноге захваљујући којима је у стању да скочи и до 3 метра увис и да улови птицу у лету!

Пума

Felis concolor

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Млади се рађају са пегама, које нестају пред крај прве године живота.

- За пуму постоје још два назива: планински лав и кугуар.

- Пуме могу да скоче до шест метара у даљину.

Породица: Felidae

Распрострањеност: већи део Америке

Станиште: ивице шума, равнице обрасле травом, обронци планина

Животни век: око 18 година

CITES: Appendix I

Афрички леопард

Panthera pardus

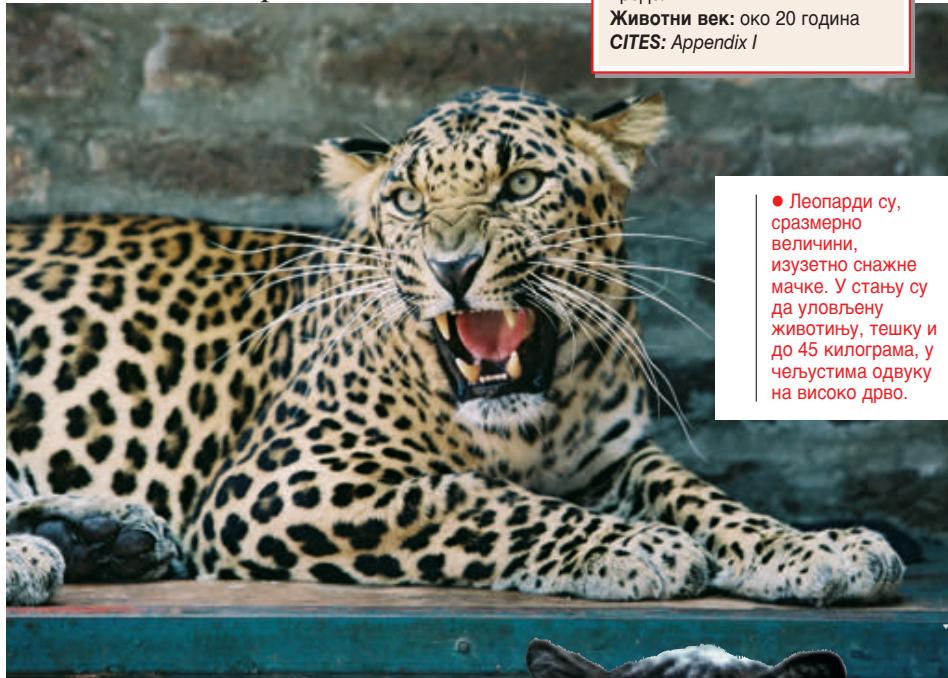

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Живе усамљенички. Активни су углавном ноћу. Лове из заседе или се, готово бешумно, прикрадају и нагло бацају на жртву. Одмарају се у густој вегетацији или на гранама високог дрвећа. Након гравидитета, који траје нешто дуже од три месеца, женка рађа 2-3 млада, који се потпуно осамостале у другој години живота. Млади се, чим мало ојачају, уче вештини пењања на дрвеће.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Felidae*

Распрострањеност:

Африка, осим северних делова

Станиште: џунгле, планински предели

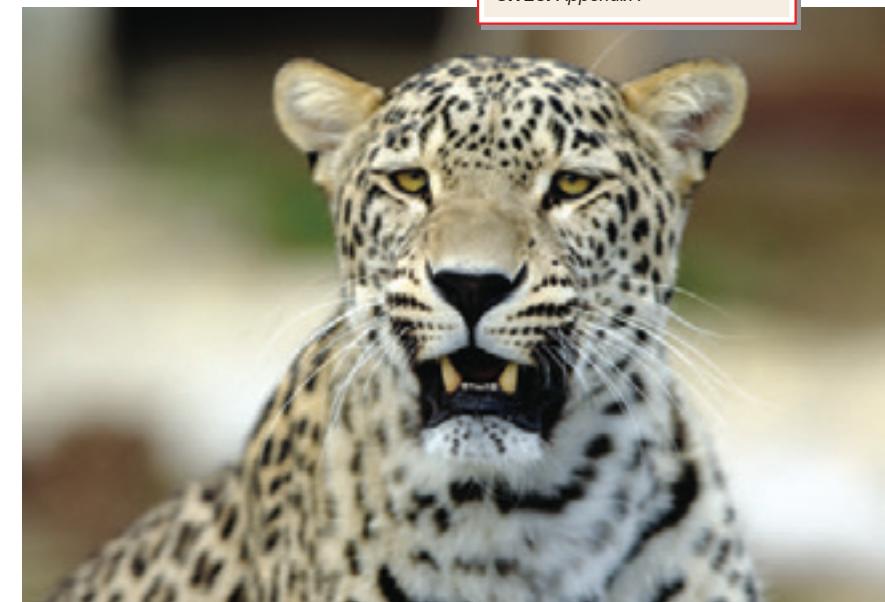
Животни век: око 20 година

CITES: Appendix I

- Леопарди су, сразмерно величини, изузетно снажне мачке. У стању су да уловљену животињу, тешку и до 45 килограма, у челуистима одвукну на високо дрво.

Персијски леопард

Panthera pardus saxicolor

Породица: *Felidae*

Распрострањеност:

Иран, Авганистан и кавкаски регион бившег Совјетског Савеза

Станиште: планинске шуме, кањони и степе

Животни век: до 20 година

CITES: Appendix I

Ова животиња из породице великих дивљих мачака, позната и под називима Кавкаски леопард и Средњоазијски леопард, живи усамљенички. Своју територију обележава мокраћом, копањем рупа у тлу и гребањем дрвећа.

Храни се дивокозама, муфлонима, дивљим свињама и другим сисарима које може да нађе у свом окружењу. Лови тако што из заседе пажљиво осматра терен и уоченом плену се нечујно прикрада.

Женка рађа једно до четири младунчeta, после трудноће која траје око сто дана.

Гепард

Acinonyx jubatus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички, с тим што се мужјаци ван сезоне парења понекад удружују у мање групе. Одлични су ловци и најбржи тркачи међу животињама. На кратке стазе, у стању су да развију брзину од 120 километара на сат. Међутим, ако после 300 метара не улове прогоњену животињу, одустану од потере. Након гравидитета који траје око три месеца, женка најчешће рађа до петоро, а највише деветоро младих, који се потпуно осамостале кад наврше две године.

Породица: Felidae
Распрострањеност: Африка, запад Азије
Станиште: саване, шипраже
Животни век: у вештачким условима око 20 година
CITES: Appendix I

Јагуар

Panthera onca

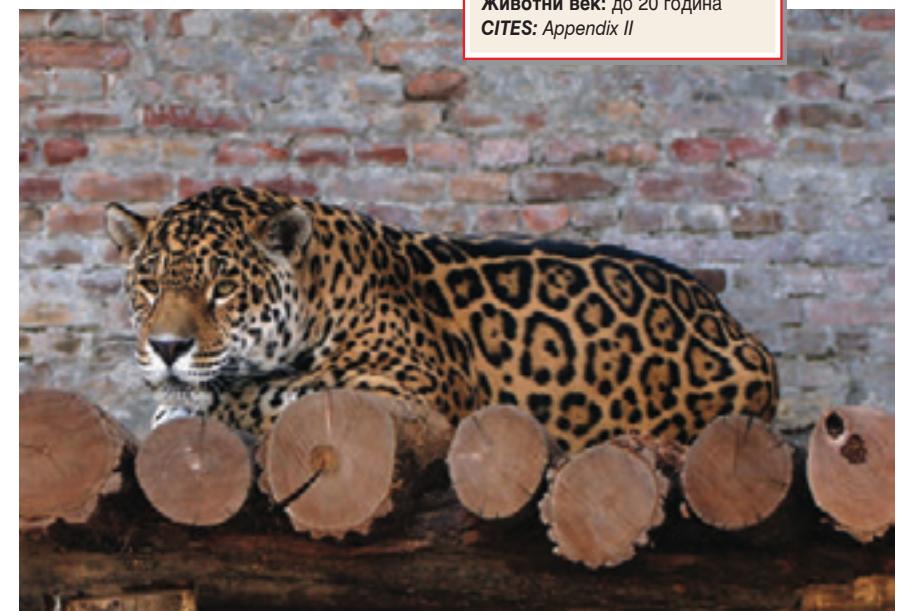

ФОТО: ДРАГАН ЛАТИНОВИЋ

● Лако се припомљавају и употребљавају се за лов. У Египту су их у ту сврху користили још пре 5000 година, а касније и у Азији, па чак и у Европи.

● За разлику од већине мачака, гепарди не могу до краја да увуку канџе.

За ову велику и снажну мачку, чак и најкрупнији сисари и рептили представљају лак плен. Јагуар лови углавном ноћу, нападајући, практично, све што се креће кроз амазонске прашуме и тако врши улогу чистача екосистема у којем обитава - уклања слабе, остареле и болесне примерке готово свих локалних животињских врста. Воли воду и добар је плivač. Женка рађа једно до четири младунчeta, после трудноће која траје од 90 до 110 дана.

Породица: Felidae
Распрострањеност: југ САД-а, Централна Америка, Јужна Америка
Станиште: прашуме
Животни век: до 20 година
CITES: Appendix II

Бенгалски тигар

Panthera tigris tigris

Породица: *Felidae*

Распрострањеност: већи део

Азије

Станиште: кишне шуме,
камењари, мочваре

Животни век: око 25 година

CITES: Appendix I

Живе усамљенички. Добро лове и ноћу и дану. Вешто се прикрадају хртви, да би, кад јој се доволно приближе, великом брзином потрчали за њом.

Гравидитет траје око три и по месеца. Женка одабира скровито место на којем рађа 2-4 млада. Првих петнаестак дана, тигрићи су слепи. Мајка се сама брине о њима. Већ после три месеца почиње да их учи лову.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

● Прапостојбина тигрова су хладни источни предели Сибира. Одатле су се, постепено, селили све до крајњег југа Азије.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Сибирски тигар

Panthera tigris altaica

Породица: Felidae
Распрострањеност: Сибир, север Кине, Кореја
Станиште: мочваре, шуме, сибирске низије
Животни век: око 25 година
CITES: Appendix I

- Тигрови су по грађи тела толико слични лавовима да се међусобно могу укрштати и давати потомство, али тако добијене животиње, међу којима има тигрова са гривом и лавова без гриве, не могу даље да се размножавају.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички. Добри су ловци. Женка, после гравидитета који траје око три и по месеца, рађа 2-4 млада. Сибирски тигрови су највећи представници породице мачака. Називају их још и: манџуријским, амурским или усурјијским тигровима. Данас у дивљини живи свега око 200 ових животиња, а нешто више од 500 их има у зоо-вртовима и резерватима.

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Афрички лав

Panthera leo

• Лава, због раскошне гриве, често називају царем животиња.

• За пленом, на кратко, могу да потрче брзином већом од 50 километара на сат.

• Иако главну улогу у лову имају лавицे, одрасли мужјаци хране се пре њих.

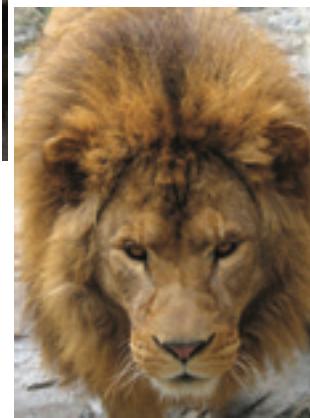

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

МАЧКЕ

- Да би лавица остала гравидна, потребно је да се пари око 2000 пута.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Често се деси да им прогонјена животиња измакне. Према неким запажањима, лов се успешно заврши само у 20 одсто случајева.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

СЛОНОВИ

Азијски слон

Elephas maximus

Породица: Elephantidae
Распрострањеност: Азија
Станиште: влажне прашуме,
травнати предели, мочваре
Животни век: око 70 година
CITES: Appendix I

- Сурла слона се састоји од великог броја мишића и тешка је до 100 килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Помоћу инфразвучних сигнала слонови се међусобно споразумевaju на удаљености до 20 километара.

Женке са младима у оквиру крда формирају групу, док се мужјаци држе по страни. Женка рађа сваке треће или четврте године. Гравидитет траје до 22 месеца. Најчешће се рађа једно младо, тешко до 100 килограма и високо око метар. Слон убрзано расте првих петнаест година, а затим се овај процес, нешто спорије, одвија до краја живота.

- Азијски слон достиже тежину од пет тона. По тежини, заузима треће место међу копненим сисарима (после афричког слона и белог афричког носорога).

КАМИЛЕ

Двогрба камила

Camelus bactrianus

Живе у групама састављеним од једног мужјака и неколико женки. Сматра се да су људи почели да их припитомљавају пре више од 3500 година. Данас готово да их и нема у дивљини. Добро су прилагођене животу у пустињи. Паре се током фебруара. После гравидитета од 13 месеци, женка рађа једно младо, које сиса око 16 месеци.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Погрешно је веровање да камиле у грбама чувају резерве воде. Истинा је да воду могу неко време задржавати у кесастим желудачним продужецима.

Породица: Camelidae

Распрострањеност: Азија

Станиште: травнате области, пустиње, полупустиње

Животни век: 40-50 година

ЖИРАФЕ

Ротшилдова жирафа

Giraffa camelopardalis rothschildi

Породица: Giraffidae

Распрострањеност: Африка јужно од Сахаре

Станиште: шуме, саване, степе

Животни век: у дивљини око 25 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Сматра се да су ове животиње неме, али је установљено да, када се уплаша, испуштају звуке који личе на тихо гргљење.

Живе у крдима која чини до 40 чланова. Од нападача се бране ударцима ногу, којима могу усмртити чак и лава. При трчању достижу брзину од 50 километара на сат. Сну посвећују, у просеку, мање од два часа на дан, а хране се и до 20 часова дневно.

Омиљена храна им је лишће акације, које беру гипким језиком, вешто избегавајући опасне бодље. У стању су дugo да издрже без воде. Гравидитет траје око 14 месеци. Женка рађа једно младо, високо до 180 центиметара и тешко до 50 килограма.

- Жирафе су највише животиње на свету и једини сисари који се рађају с роговима. Иако им је врат веома дуг имају, као и остали сисари, свега седам вратних пршљенова.

Лама

Lama glama

Породица: Camelidae

Распрострањеност: Перу,
Боливија, Аргентина

Станиште: пустиње, планинске
области, умерено травнати
предели

Животни век: 15-20 година

- Крв ових животиња садржи више црвених крвних зрака од крви било ког другог сисара.

- Ламе су у стању да, на веома великој висини и по врло стрмој стази, носе терет од педесетак килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у групама, на надморским висинама између 2200 и 3800 метара. Веома су друштвене. Добро су прилагођене животу на високим планинама, где је ваздух веома разрећен. У стању су да се брзо крећу, јер истовремено подижу предњу и задњу ногу са исте стране тела. Паре се током целе године. Гравидитет траје око годину дана. Женка рађа једно младо, тешко до 13 килограма. Оно одмах устаје, и већ након једног сата прилази мајци да би сисало.

Европски јелен

Cervus elaphus hippelaphus

Породица: Cervidae

Распрострањеност: Европа,
изузев северних предела

Станиште: шуме, честари, мочваре

Животни век: у дивљини око 20
година, у вештачким условима
до 30

- Рогови европског јелена могу бити дуги до 120 центиметара.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Сибирски козорог

Capra sibirica

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Формирају породична стада, у оквиру којих се мајке са младима издвајају у посебну групу. Активни су током дана. Бораве на надморским висинама до 5000 метара. У зимском периоду спуштају се у ниже пределе. Спратно скачу и пењу се по камењарима и стрмим стенама. Полну зрелост достижу крајем друге године живота. Гравидитет траје 155-180 дана. Женка рађа до два млада.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Bovidae
Распрострањеност: централни део Азије
Станиште: литице, камењари, пашњаци
Животни век: око 16 година

Хималајски тар

Hemitragus jemlahicus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Bovidae
Распрострањеност: Хималаји
Станиште: стене, тешко приступачни планински предели
Животни век: у дивљини 10 година, у вештачким условима до 20

Муфлон

Ovis aries musimon

Потичу са острвља Средоземља, одакле су пренети и у друге делове света. Живе у стадима која чини 10-30 чланова. Предводници су старији мужјаци. Најактивнији су у сумрак и ноћу. Паре се у октобру и новембру. Гравидитет траје око пет месеци. Женка рађа до два млада, који сисају док не наврше шест месеци.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Bovidae
Распрострањеност: средњи и јужни део Европе
Станиште: стеновити предели, планински пашњаци, шуме
Животни век: 15-20 година

Берберска овца

Ammotragus lervia

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Bovidae
Распрострањеност: северни део Африке
Станиште: брдовити, тешко приступачни предели, пустинске планине
Животни век: око 20 година
CITES: Appendix II

Обично женке са младима живе у стадима, док се мужјаци осамљују све до сезоне парења. Берберске овце су активне ујутру и увече. Преко дана се скривају по камењару. Живе на надморским висинама до 3700 метара. Могу дugo да издрже без воде. Паре се најчешће од септембра до новембра. Могућа су два јагњења годишње. Гравидитет траје 160 дана. Женка рађа једно младо, које је одмах способно да се креће по каменитом терену.

- Берберска овца представља природну спону између овце и козе.

- Ово је једина афричка дивља овца која није добијена укрштањем различитих врста.

Црноглава овца

Ovis aries domestica

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Спадају у маснотртичне расе афричких оваца. Порекло воде од црноглавих маснотртичних персијских оваца, које су насељене у Јужноафричкој Републици 1971. године. Тело им није покривено вуном него длаком, која се лиња. Снажна телесна грађа омогућава им опстанак на пустињским теренима, где прелазе велика растојања у потрази за храном. Женка рађа једно јагње, ређе два.

ФОТО: БРАНКО СТЕВАНОВИЋ

Породица: *Bovidae*

Распрострањеност: Африка

Станиште: полупустине

Животни век: око 15 година

Јак

Bos grunniens

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Женке са младима формирају крда која броје до 200 животиња. Одрасли мужјаци им се придржују у време парења. Остатак године мужјаци проводе у групама састављеним од десетак чланова или усамљеничко. Бораве на надморским висинама до 6000 метара. Постају способни за размножавање кад наврше шест година. Гравидитет траје 258 дана. Женка у јуну рађа једно младо, које сиса док не наврши прву годину. Младе женке остају у крду, а мужјаци га напуштају после три године.

- Дужина рогова женке јака може да досегне пала метра, а мужјака и читав метар.

- Сматра се да је јак први пут припитомљен пре око 2000 година.

Еланд антилопа

Taurotragus oryx

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у крдима која чини 10-70 чланова. Међутим, у време миграција и великих суша, крдо може бити и три пута веће. Активне су ујутру и у смирај дана, док најтоплији део дана проводе одмарajuћи се у сенци. У сезоне парења честе су борбе мужјака. Гравидитет траје 250-270 дана. Женка рађа једно младо, које сиса до шест месеци, а остаје уз мајку док не наврши прву годину.

Породица: Bovidae

Распрострањеност: источни и јужни део Африке

Станиште: шуме, саване,

паљњаци, полупустинje

Животни век: до 25 година

Амерички бизон

Bison bison

Живе у крдима која се селе с места на место. При трчању постижу брzinu већу од 50 километара на сат. Женке и млади се најчешће издвајају у засебну групу. Током сезоне парења мужјаци се боре за превласт у крду. Након гравидитета, који траје 270-300 дана, женка рађа једно теле.

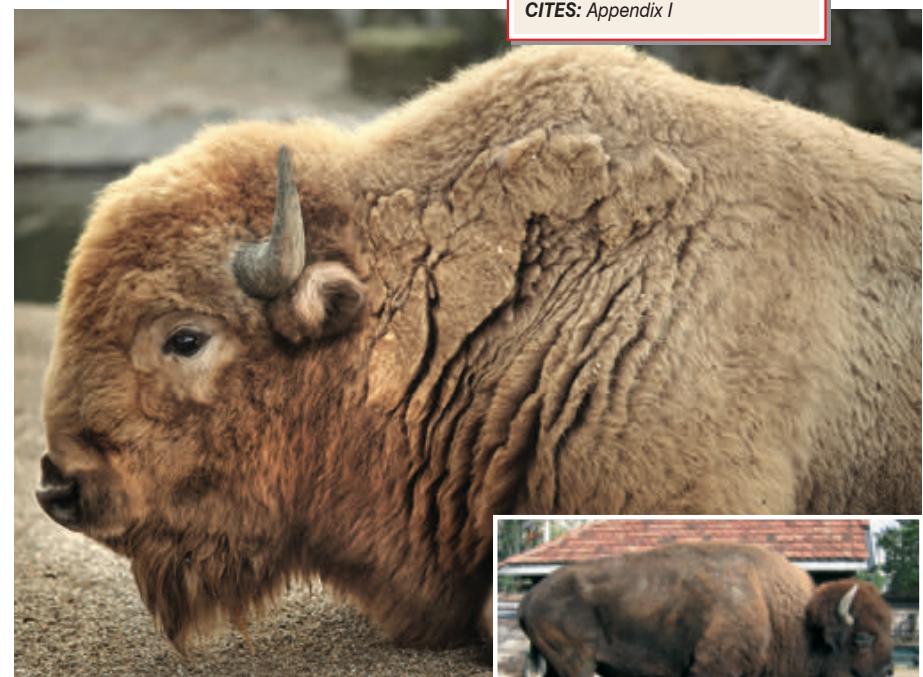

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Почетком XIX века бизона је у преријама било на десетине милиона. Данас их је, нажалост, остало толико мало да им прети истребљење. Бели досељеници су их немилице убијали из забаве, а професионални ловци због крзна и укусног језика.

Породица: Bovidae

Распрострањеност: Северна

Америка

Станиште: данас само резервати

Животни век: око 20 година

CITES: Appendix I

Грантова зебра

Equus burchelli granti

- Као што не постоје два човека са истим отисцима прстију, тако не постоје ни две зебре са истоветном комбинацијом шара.
- Зебре се могу укрштати са коњима или магарцима, али тако добијене животиње не могу даље да се размножавају.

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

- Остаће заувек нејасно да ли је зебра црна или бела. Африканци је сматрају црном животињом са белим пругама, док остатак света тврди да јој је тело бело а пруге црне.

Породица: Equidae

Распрострањеност: јужни део Африке

Станиште: степе, саване, полупустине, брдовити предели

Животни век: 20-25 година

Породица: Bovidae
Распрострањеност: север Африке, Израел
Станиште: ободи пустинја, саване
Животни век: у вештачким условима преко 10 година
CITES: Appendix III

Доркас газела

Gazella dorcas

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе углавном у паровима, а у нарочито погодним условима, када воде и вегетације има у изобиљу, формирају стада од једног мужјака и неколико женки са младима. Активне су углавном ноћу. Након гравидитета који траје шест месеци, женка рађа једно младо, које сиса док не наврши три месеца.

- Ова газела може да проведе цео живот а да не пије воду - сву потребну течност налази у биљкама којима се храни.

ПТИЦЕ

ВЕЛИКЕ ТРКАЧИЦЕ

Афрички ној

Struthio camelus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

● Нојеви никад не скривају главу под песком али, у случају опасности док леже на јајима, врат спуштају ниско на тло и постају тешко видљиви.

● Одрастао мужjak може бити тежи од 150 килограма.

● Ној на ногама има по два прста, док све остале птице имају по три или четири.

Станарице. Формирају породична јата која чине мужјак, четири-пет одраслих женки и њихови млади. Највеће су птице на свету. Нису способне за лет али зато трчећи, на кратке стазе, достижу брзину од седамдесетак километара на сат, при чему праве кораке дуге до четири метра. У стању су да у трку нагло промене правац. Јаје ноја тешко је до килограм и по. Свака од полно зрелих женки из групе у заједничко гнездо положи до 12 јаја, на којима лежи мужјак. Понекад, током хладних периода, у лежању на јајима даљу учествује и женка. Инкубација траје око 45 дана. О младима се брине мужјак и само једној женки, љубимци, дозвољава да му у томе помаже.

ВЕЛИКЕ ТРКАЧИЦЕ

Двореси казуар

Casuarius casuarius bicarunculus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Трчачи, чак и ако наилазе на препреке, у стању су да достигну брзину од четрдесет пет километара на сат. Док се провлаче кроз густо растине, коштани израштај на глави и чврсто перје на рубовима крила штите их од повреда.

Станарице. Живе појединачно. Најактивнији су у рано јутро и у предвечерје. Кад се нађу у опасности беже, или се бране ударцима ногу које су наоружане дугачким канџама налик на бодеже. Сезона размножавања траје од почетка јула до краја септембра. Женка се пари са више мужјака и сваком од њих препушта по једно легло са највише осам јаја. Мужјак лежи на јајима око месец и по, а затим се брине о младима све док не наврше девет месеци.

Породица: Casuariidae

Распрострањеност: Нова Гвинеја, североисточни део Аустралије

Станиште: тропске шуме, мочваре, речне долине

Животни век: око 60 година

ВЕЛИКЕ ТРКАЧИЦЕ

Ему

Dromaius novaehollandiae

Ван сезоне размножавања живе окупљени у мања јата, која чине један мужјак и неколико женки. Склони су номадском начину живота. Ово су највеће птице у Аустралији, а друге по величини у свету. При трчању, достижу брзину од педесет километара на сат. Прија им близина воде. У сезони размножавања, која траје од почетка априла до краја јула, женка полаже, најчешће, 9-11 тамнозелених јаја, на којима лежи мужјак. Инкубација траје 56-60 дана. Млади се сасвим осамостале после осам месеци. Одрасле женке су теже од мужјака и могу достићи тежину од 45 килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Мужјак током лежања на јајима изгуби и до тридесет процената телесне тежине.

- Женке се оглашавају дубоким кратким звукима налик на бубњање, а мужјаци шиште и гроњу.

Породица: Dromaiidae

Распрострањеност: Аустралија

Станиште: кишне шуме, равнице богате водом и вегетацијом

Животни век: у дивљини 5-10 година, у вештачким условима до 40

CITES: Appendix II

ВЕЛИКЕ ТРКАЧИЦЕ

Нанду

Rhea americana

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Станарице. Током сезоне парења живе у јатима која чине мужјак и пет-шест женки, а потом се окупљају у веће групе. Старији мужјаци се повлаче из јата и живе усамљенички. Ово су највеће америчке птице. Од непријатеља се спасавају тако што беже или налазе погодан заклон. Ако су довољно велики, сукобљавају се са нападачем показујући велику срчаност. Мужјак припрема гнездо у које неколико женки полаже најчешће 12-30 јаја, али се дешавало да у гнезду буде и 60 јаја. Инкубација траје 38-42 дана. На јајима лежи искључиво мужјак. По излегању, он се брине о младима најмање шест недеља.

- Ове птице могу да трче брже од шездесет километара на сат.

- Нанду је најближи нојев сродник.

Породица: *Rheidae*
Распрострањеност: Јужна Америка
Станиште: пампаси, травнати предели близу река и мочвара
Животни век: око 50 година
CITES: Appendix II

ЛЕШИНАРИ

Белоглави суп

Gyps fulvus

ФОТО: РАДЕ ПРЕЛИЋ

- Ове птице се хране остацима угинулих животиња и зато их зову чистачима природе.

Породица: *Accipitridae*
Распрострањеност: Африка, јужни део Европе, југозападни део Азије
Станиште: кланци, клисуре са слабом вегетацијом
Животни век: до 40 година
CITES: Appendix II

- Стари српски назив за белоглавог супа је крагуј. Некада их је на овим просторима било толико да је и град Крагујевац добио име по њима.

Обично живе у великим групама, а гнезде се у паровима који остају заједно до краја живота. Када полете, једре сатима користећи топле ваздушне струје. Гнезда граде на високим, тешко приступачним планинским литецима. Женка полаже једно јаје на коме, смењујући се, оба родитеља леже 48-54 дана. Млади се осамостале крајем четвртог месеца живота.

- На реци Увац, код Нове Вароши, постоји хранилиште за белоглаве супове. Једна њихова колонија налази се у кањону Трешњице, код Љубовије.

Андски кондор

Vultur gryphus

- Иако је лов на њих забрањен, још увек их лове из забаве и ради трофеја, а често и из безразложног страха да ће нападати стада домаћих животиња.

- Распон крила андског кондора досеже 360 центиметара.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљеничко или у паровима. Бораве на надморским висинама до 5500 метара. Највеће су птице које лете. Мужјак је атрактивнијег изгледа и крупнији је од женке. Имају одличан вид. Упркос величини, нису неспретни. У станју су дуго да једре кроз ваздух. Трагајући за храном, удаљавају се и до 200 километара од гнезда. Постају способни за размножавање између шесте и осме године. Женка сваке друге године снесе једно јаје. Инкубација траје 54-60 дана. Млади се одвајају од родитеља у другој години живота.

Породица: *Cathartidae*

Распрострањеност: Анди и Кордиљери

Станиште: планински предели, литице надомак мора

Животни век: у дивљини 25-30 година, у вештачким условима до 75

CITES: Appendix I

- Кондори се углавном хране стрвинама, али понекад једу и јаја или птиће морских птица.

Бела кања

Neophron percnopterus

- Ретко се оглашавају, иако су у стању да произведу велики број различитих звукова.

- Беле кање су најмањи европски лешинари.

ФОТО: ДРАГАН ВОСНИЋ

Породица: *Accipitridae*

Распрострањеност: јужни део Европе, јужни део Азије, северни и централни делови Африке

Станиште: камените области, степе, полупустине

Животни век: преко 30 година

CITES: Appendix II

- Јаја великих птица разбијају тако што бацају камен на њих.

Делимичне селице. У рану зору полећу у потрагу за лешинама. Једу птиће и јаја других птица, пљачкајући њихова гнезда. Беле кање из хладнијих области зиму проводе у централном делу Африке и Индији. Женка полаже два јаја на којима оба родитеља, на смену, леже 42 дана. Млади постају самостални три месеца по излегању.

Афрички црни лешинар

Necrosyrtes monachus

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: јужни део Африке
Станиште: саване, обалска подручја, равнице
Животни век: до 35 година
CITES: Appendix II

Станарице. Годинама користе иста гнезда. Захваљујући дугим крилима, могу дugo да једре кроз ваздух. Бораве на надморским висинама до 1800 метара. Женка полаже једно јаје, на коме лежи 46 дана. За то време мужјак је храни. О младима се брину оба родитеља. Птићи оперјају са 40 дана, а полете кад наврше четири месеца.

● Ове птице су, као и сви други лешинари, веома пројздљиве. Понекад се толико најђу да веома тешко узлете.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Орао белорепан

Haliaeetus albicilla

● Стојећи на литици или високој грани, вребају плен на који се, у погодном моменту, обрушавају.

Живе у паровима који остају заједно током читавог живота. Делимичне су селице. У пределима где су зиме довољно благе, не напуштају своју територију.

Гнезде се једанпут годишње, од фебруара до маја. На високим стаблима или литицама, од грана и шибља, граде велика гнезда и облажу их маховином и травом. Женка полаже једно или два јаја на којима оба родитеља, смењујући се, леже до 45 дана, а затим се заједно брину о младима. Птићи напуштају гнездо после три месеца.

Велики број младих не преживи прву зиму.

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: део Гренланда, Европа, северни и централни део Азије
Станиште: околина великих језера и бара, морске обале, камењари
Животни век: у дивљини до 25 година, у вештачким условима преко 40
CITES: Appendix I

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Брадан*Gypaetus barbatus*

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Живе усамљенички или у паровима који остају заједно до краја живота. Назив брадан потиче од дугих црних чекиња које под кљуном формирају чуперак налика на браду. Одлични су летачи. Једре кроз ваздух користећи узлазне струје. Трагајући за храном удаљавају се до 20 километара од гнезда. Гнезде се једанпут годишње, крајем јануара или почетком фебруара. Женка полаже једно или два јаја, на којима оба родитеља леже, на смену, два месеца. Млади остају у гнезду непуна четири месеца. Велики број младих не преживи прву годину.

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: југ Европе, централни део Азије, планински делови Африке
Станиште: високе стеновите планине
Животни век: у дивљини око 20 година, у вештачким условима знатно дуже
Cites: Appendix II

- На Кавказу и у Закавказју сури орлови се користе за лов.

- Ови орлови, приликом обрушавања, могу достићи брзину од 130 километара на сат.

Сури орао*Aquila chrysaetos*

Делимичне селице. Живе у паровима који остају заједно током читавог живота. Пар најчешће лови заједно. Плен хватају у бришућем лету, снажним и оштрим канџама. Гнезде се у периоду март-април. У гнездо, начињено на неприступачној стени или високом дрвету, женка полаже два јаја, на којима лежи до 45 дана. Млади напуштају гнездо након 80 дана. По правилу, преживи само старије и јаче младунче пошто избаци из гнезда оно слабије.

● Процењено је да је у Европи остало свега деведесетак парова брадана.
 ● Понекад се хране корњачама, птицама и мањим сисарима, или најчешће костима и коштаним сржи угнулих животиња. Отуда за брадана постоји још један назив – костоберина.

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: сви континенти симе Аустралије и Јужне Америке
Станиште: планински венци, литеце, кањони, камењари
Животни век: у дивљини 18 година, у вештачким условима преко 40
CITES: Appendix II

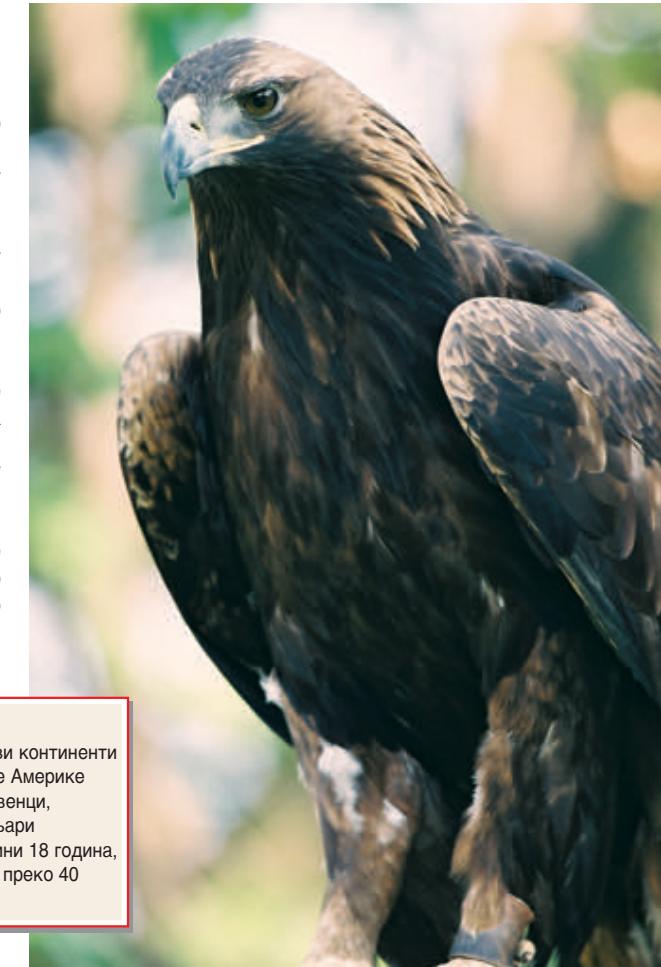

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Орао белоплећан

Haliaeetus pelagicus

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: Камчатка, обале Аљаске
Станиште: речне и језерске долине, морске обале, шуме
Животни век: преко 40 година
CITES: Appendix II

Делимичне селице. Живе појединачно. Лове тако што се обрушавају на плен или, стојећи на санти леда, хватају рибу из воде. Почетком априла женка полаже до три јаја. Инкубација траје до 40 дана. Млади се излегу средином маја, а оперјају почетком септембра.

- У просеку, само се из половине положених јаја излегу млади, а и од њих угине готово трећина.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Плава ветрушка

Falco vespertinus

Делимичне селице. Живе у групама. Зимују у саванама на југу Африке. Парањима претходе ритуални летови, током којих мужјаци круже уз кликтање. Гнезде се у мају или јуну, понекад у колонијама са више од десет гнезда. Женка полаже 4-5 јаја, на којима лежи до четири недеље, а затим се брине о младима. Птићи постају самостални кад наврше 28 дана.

- Мужјаци су плави, а женке су браон боје.

Породица: Falconidae
Распрострањеност: исток Европе, централни и источни делови Азије
Станиште: светле шуме, степе, околина насеља
Животни век: око 20 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Степски соко

Falco cherrug

Породица: Falconidae
Распрострањеност: југоисток Европе, јужни делови Сибира, Алтайске планине, Монголија, север Кине
Станиште: равнице, степе, брдовити предели
Животни век: око 20 година
CITES: Appendix II

Делимичне селице. Добри су ловци, у стању су да улове и животињу много крупнију од себе. Гнезде се у периоду април-мај. Женка полаже до пет јаја и на њима лежи око месец дана. Оба родитеља се брину о младима, који се осамостале половином другог месеца живота.

- Приликом обрушавања на плен, степски соко достиже брзину већу од 300 километара на сат.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Велика ушара

Bubo bubo

Породица: Strigidae
Распрострањеност: Европа и Азија изузев северних предела
Станиште: густе шуме, кланци, рушевине, клисуре, литице, пустине
Животни век: 28-37 година
CITES: Appendix II

- Велике ушаре су највеће и најснажније ноћне грабљивице.

- Гнезда ових птица примећена су чак и на надморској висини од 4500 метара.

Станарице. Лове од раног сумрака. Нападају и друге птице грабљивице, чак и оне које су крупније од њих. Гнезде се од марта до маја, једанпут годишње. Женка полаже 2-4 јаја и лежи на њима 34-37 дана. Млади напуштају гнездо након два месеца.

- Оче јабучице сова су веома велике, али нису покретне. Сове, међутим, могу да окрећу целу главу под углом од 180 степени, тако да имају одличан преглед терена.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Бела рода

Ciconia ciconia

Породица: *Ciconiidae*
Распрострањеност: већи део Европе и Африке, поједини делови Азије
Станиште: мочваре, околина река, потока и бара
Животни век: до 26 година

Селице. Живе у паровима који остају заједно до краја живота. Лете полако, користећи топле ваздушне струје да би допреле до већих висина. Гнезде се једанпут годишње, у периоду април-мај. Женка снесе 3-5 јаја, на којима оба родитеља, смењујући се, леже око месец дана. Мужjak и женка се заједно брину о младима, који напуштају гнездо после два месеца.

- Споразумевај се клепетањем кљуна и карактеристичним покретима.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Црна рода

Ciconia nigra

• Црне rode се гнезде и у нашим крајевима.

Селице. Зимују у централном и јужном делу Африке. Живе у групама, осим у време парења. Гнезде се једанпут годишње, у периоду април-мај. Гнезда граде на високом дрвећу или литицама. Женка полаже до пет јаја, на којима оба родитеља, на смени, леже нешто дуже од месец дана. Млади се потпуно осамостале са навршених 70 дана.

Породица: *Ciconiidae*
Распрострањеност: Европа, Азија, централни и јужни делови Африке
Станиште: мочварне шуме, брдовити предели
Животни век: преко 20 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Марабу

Leptoptilos crumeniferus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Ciconiidae*

Распрострањеност: тропски и суптропски предели Африке
Станиште: мочваре, обале језера и река, саване, полупустине

Животни век: у дивљини до 20 година, у вештачким условима нешто дуже

CITES: Appendix III

- Надувавањем "кесе" на врату показују различита осећања.

- Због необичног изгледа, марабу зову родом-ађутантом.

Станарице. Живе у јатима. Лете споро, користећи ваздушне струје за уздишање на велике висине. Гнезде се у колонијама које чини 20-60 парова. Женка полаже 3-5 јаја, на којима, смењујући се, родитељи леже до 36 дана. Млади потпуно оперјају крајем четвртог месеца живота.

- Марабуи изводе ритуални љубавни плес, праћен спорим подизањем и спуштањем главе, при чему испуштају карактеристичне звуке.

Велика бела чапља

Casmerodius albus

Породица: *Ardeidae*

Распрострањеност: Северна и Јужна Америка, југ Европе, Африка јужно од Сахаре, Азија и Аустралија

Станиште: мочваре, приобаље језера и река

Животни век: преко 22 године

Делимичне селице. Лове појединачно, опрезно се приближавајући плену. Срчано бране своју територију од уљеза. Зими се окупљају у јата која чини до 50 чланова. Гнезде се једанпут годишње, од априла до јуна. Женка полаже 2-5 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже око 25 дана. Заједно се брину о младима, који се осамостале после четрдесетак дана.

- Ово су највеће од свих чапља. Распон њихових крила досеже метар и седамдесет пет центиметара.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Сива чапља

Ardea cinerea

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Делимичне селице. Живе у јатима. Мужјаци бране територију у време парења. Гнезде се једанпут годишње, од фебруара до септембра. Женка полаже 3-5 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже месец дана. Заједно се стварају о младима, који се потпуно осамостале после два месеца.

Породица: Ardeidae
Распрострањеност: Европа, Медитеран, већи део Африке, Азија до Јапана
Станиште: мочваре, приобаље језера, река и великих бара
Животни век: преко 25 година

Амерички фламинго

Phoenicopterus ruber

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Phoenicopteridae
Распрострањеност: полуостров Јукатан, Кариби, Галапагос
Станиште: слане лагуне, баре и мочваре
Животни век: 40 година

- Захваљујући снажном кљуну и хитрини, сива чапља, поред риба и жаба, лако лови и мање сисаре, птице и змије.

Висока птица, изразито дугих ногу и дугог врата. Најчешће стоји на једној нози, док је друга савијена и приљубљена уз тело. Храни се тако што кљуном претражује барско дно, богато алгама, инсектима и морским рачићима. Фламинго је веома друштвен, тако да у појединим областима формира колоније од по неколико хиљада птица. Током лета, женка снесе једно јаје чија инкубација траје тридесетак дана.

- Попут голубова и неких врста пингвина, фламинго своје младунче храни супстанцом која веома личи на гусину млеко. Ово "млеко" ствара се у пробавним органима оба родитеља, захваљујући жлездама које луче хормон

Бела кашикара

Platalea leucorodia

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Селице. Најчешће бораве у плићацима. Назив су добиле по кљуну који је при врху тако проширен да подсећа на кашику. Повремено једре, а за узлетање могу да користе топле ваздушне струје. Гнезде се у колонијама, једанпут годишње, од априла до маја. Женка полаже 3-5 јаја, на којима оба родитеља, на смени, леже до 25 дана, а потом се заједно брину о младима. Млади се осамостале крајем другог месеца живота.

- Кашикаре се хране замахујући кљуном по муљу испод воде, купећи притом све што је јестиво.

Породица: Threskiornithidae
Распрострањеност: југоисток Европе, централни и јужни делови Азије
Станиште: области богате водом, приобаље обрасло врбама и трском
Животни век: преко 28 година
CITES: Appendix II

Ружичаста кашикара

Ajaia ajaja

Често бораве и хране се у друштву чапљи, ибиса и сличних птица. У сезони размножавања формирају парове. Гнезде се у колонијама, једанпут годишње. Мужјак снабдева женку материјалом од ког она прави чврсто и дубоко гнездо. Женка полаже 2-4 јаја, на којима оба родитеља, на смени, леже 22-24 дана. Затим се заједно старају о младима. Млади оперјају после пет недеља, а потпуно се осамостале крајем другог месеца живота.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Младе ружичасте кашикаре имају жуте очи и жућкаст кљун, а одрасле црвене очи и сивкаст кљун са тамним мрљама.

Породица: Threskiornithidae
Распрострањеност: југ САД, Кариби, Средња и Јужна Америка
Станиште: мочваре, баре, морске обале и плићаци
Животни век: у дивљини око 10 година, у вештачким условима преко 20

Ждрал

Grus grus

92

Породица: Gruidae
Распрострањеност: Европа,
 Азија, север Африке
Станиште: степе, баре, мочваре
Животни век: преко 15 година

Селице. Зимују углавном на северу Африке. Активни су и дању и ноћу. Живе у великим јатима, осим у пролеће, када се формирани парови издвоје, па у јату остану само младе, полно незреле птице. Гнезда праве у жбуњу и тршчарима. Женка полаже 2-5 јаја. Инкубација траје око месец дана. О потомству се старају оба родитеља.

- Јато ждралова се понекад, у време митарења, састоји и од неколико хиљада птица.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Крунасти ждрал

Balearica pavonina

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Gruidae
Распрострањеност: Африка јужно од Сахаре
Станиште: саване, баре, мочваре
Животни век: преко 15 година
CITES: Appendix II

Станарице. Живе у великим јатима, осим у време парења, када се формирани парови издвоје и сваки од њих брани сопствену територију. Гнезда праве на дрвећу и у жбуњу. Женка полаже 2-5 јаја. Инкубација траје око месец дана. О потомству се старају оба родитеља.

- Једини су ждралови који се гнезде и на дрвећу.
- Перје и глава крунастог ждрала користе се у традиционалној медицини неких афричких народа.

93

Афрички свети ибис

Threskiornis aethiopicus

Породица: *Threskiornithidae*
 Распрострањеност: Африка,
 јужно од Сахаре
 Станиште: саване, баре и
 мочваре
 Животни век: до 20 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

● Древни Египћани су ову птицу доводили у везу са Тотом, богом књижевности, математике, астрономије и магије. Тот је представљан као биће са телом човека и главом ибиса.

Гнезди се на дрвећу и у жбуњу. Удружује се са другим барским птицама и са њима ствара велике колоније. Храни се инсектима, водоземцима, ситнијим гмизавцима, јајима других птица, семењем. Женка полаже 2-3 јаја. Инкубација траје до 30 дана. Птићи напуштају гнездо када наврше четрдесетак дана.

Аустралијски ибис

Threskiornis spinicollis

Породица: *Threskiornithidae*
 Распрострањеност: Аустралија
 и југоисток Азије
 Станиште: саване, баре и
 мочваре
 Животни век: до 20 година

- Ова птица је позната и као вибис сламнатог вратаг, због веома специфичног облика и боје перја на врату
- У Аустралији ужива статус вфармеровог пријатеља, зато што се претежно храни скакавцима и другим инсектима штетним по усеве

Гнезда прави на дрвећу и у жбуњу. Удружује се са другим барским птицама и са њима ствара велике колоније. Храни се инсектима, водоземцима, ситнијим гмизавцима, јајима других птица, семењем. Женка полаже 2-4 јаја. Инкубација траје до 30 дана. Птићи напуштају гнездо када наврше четрдесетак дана.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Лидбитеров кљунорог

Bucorvus leadbeateri

Станарице. Живе у паровима или јатима која чини до осам чланова. Ове птице су веома опрезне и, кад затреба, одлучно бране своју територију. Највише времена проводе на тлу, а одмарају се на дрвећу.

Гнезде се у шупљим пањевима и деблима. Женка полаже два јаја на којима лежи око месец и по.

Размножава се само доминантни пар, док му остали, млађи чланови групе, помажу у скупљању хране и одбрани гнезда.

Породица: *Bucerotidae*

Распрострањеност: делови Африке јужно од Сахаре

Станиште: саване

Животни век: у дивљини око 20 година, у вештачким условима до 40

CITES: Appendix I

- Јединствени су међу птицама по томе што су им прва два вратна пршиљена спојена.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Кљунорози имају дуге трепавице, па њихово око подсећа на око сисара.

Каналокљуни тукан

Ramphastos vitellinus

- Глас тукана допире кроз шуме до 750 метара даљине.

Породица: *Ramphastidae*
Распрострањеност: Венецуела, Суриナム, Гвајана, север Бразила
Станиште: планинске и брдске шуме, саване
Животни век: 20-25 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ДРАГАН БОСНИЋ

Живе у јатима која чини до десет чланова. Насељавају пределе до 3000 метара надморске висине. Ово је једна од мањих врста тукана. Гнезде се у дупљама, високо на дрвећу. Женка полаже до четири јаја на којима оба родитеља, смењујући се, леже 16 дана. Млади се осамостале педесетак дана по излегању.

Жако

Psittacus erithacus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Ван сезоне гнежђења живе у јатима. Женка полаже 2-5 јаја, у размасцима од по три дана. Инкубација траје око месец дана. Млади се осамостале после два и по месеца.

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност:

екваторијални део Африке

Станиште: мангрове шуме,

кишне шуме, саване, плантаже

Животни век: у вештачким

условима 60-80 година, у

дивљини знатно краће

CITES: Appendix II

Зеленокрила ара

Ara chloroptera

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: Панама,
Парагвај, Аргентина, Боливија

Станиште: тропске шуме,
брдовити предели, отворена
станишта

Животни век: преко 80 година
CITES: Appendix II

Плавожута ара

Ara ararauna

Станарице. Живе у јатима. У рано јутро лете у потрагу за храном, а у сумрак се враћају на преноћиште. Женка, најчешће у фебруару, полаже три или четири јаја, на којима лежи 24-28 дана. Родитељи три месеца заједно хране птиће, а када се осамостале, младе аре се окупљају у јата.

100

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: Панама,
Парагвај, Боливија, југ Бразила
Станиште: шуме у близини воде,
мочваре, саване

Животни век: преко 80 година
CITES: Appendix II

Гофинов какаду

Cacatua goffini

Породица: *Psittacidae*
Распрострањеност: острва
Тенимбер у Индонезији
Станиште: шумовите области,
тропске прашуме
Животни век: око 80 година
CITES: Appendix I

- Гофинов какаду је један од најмањих какадуа.

Живе у јатима која броје до 20 чланова. Формирани парови су веома стабилни, иако су мужаци често агресивни према женкама. Женка у дупљи дрвета полаже до три јаја. Инкубација траје четири недеље. Птићи се осамостале кад наврше три месеца.

- У Београдском зоолошком врту успешно се размножава и ова угрожена врста папагаја.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

101

Белоћуби какаду

*Cacatua alba*Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: Молучка острва

Станиште: тропске кишне шуме

Животни век: преко 60 година

CITES: Appendix II

Станарице. Живе у паровима. Током потраге за храном окупљају се у мања јата. Одлични су летачи. Гнезде се у дупљама дрвећа. Женка полаже два или три јаја, на којима, смењујући се, оба родитеља леже четири недеље. Заједно се брину о младима, који напуштају гнездо после два-три месеца.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Лидбитеров какаду

*Cacatua leadbeateri*Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: источни део Аустралије

Станиште: шуме, саване, полупустинje

Животни век: у вештачким условима до 80 година, у дивљини краће

CITES: Appendix II

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Живе у паровима или малим јатима. Најактивнији су у рано јутро и увече. Гнезде се од јула до јануара. Женка полаже два или три јаја на којима оба родитеља, на смену, леже до 30 дана. Млади оперјају и напусте гнездо после два месеца, а уз родитеље остају шест месеци.

- Имају веома лепу ћубу у којој се складно преплићу боје, од црвене, па преко ружичасте, наранџасте и жуте, до беле на самом врху.

- Могу да се припитоме и науче да опонашају људски говор, али ако им се не угађа у свему, постају агресивни.

Велики краљевски александар

Psittacula eupatria

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Дан проводе у мањим јатима трагајући за храном, а увече формирају групе у којима их може бити неколико стотина. Женка полаже 3-4 јаја и лежи на њима око четири недеље. Мужjak јој доноси храну. Млади остају у гнезду седам недеља. Док не одрасту сви птићи личе на женке. Мужјаци добијају карактеристичан изглед и боју тек око треће године.

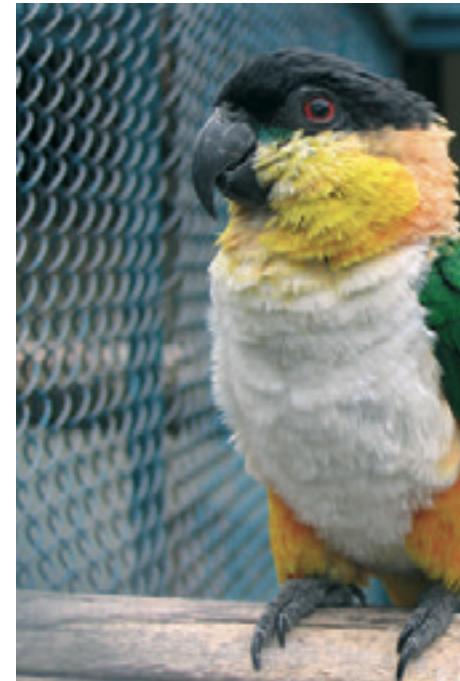
ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Црноглави папагај

Pionites melanocephala

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Psittacidae
Распрострањеност: Еквадор,
 Колумбија, Гвајана, северни део
 Бразила, Перу

Станиште: саване, шуме високог
 дрвећа
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix II

Живе у паровима који су веома агресивни једни према другима. Највише бораве на дрвећу. У стању су да под веома стрмим ногама, готово вертикално, лете са гране на грану. Почетком јуна, женка полаже 2-5 јаја, на којима лежи 25-27 дана. Мужjak јој доноси храну. Млади се осамостале када наврше два месеца.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Плавочели амазонац

Amazona aestiva

Станарице. Живе у малим јатима. У сезони размножавања формирају парове. Током летења јако су бучни. Ако им запрети опасност скривају се и снажним крештањем упозоравају друге животиње. Гнезде се крајем новембра. Женка полаже три јаја, на којима лежи тридесетак дана. Оба родитеља се брину о младима, који напуштају гнездо после два месеца.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Psittacidae

Распрострањеност: исток и југ Бразила, Боливија, Парагвај, североисток Аргентине

Станиште: тропске шуме, обале река, поља

Животни век: око 15 година

CITES: Appendix II

Патагонац

Cyanoliseus patagonus

Породица: Psittacidae
Распрострањеност: Аргентина, Чиле, Уругвай

Станиште: шуме, области обрасле ниским растињем, саване, поља

Животни век: око 12 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Делимичне селице. Ван сезоне гнежђења живе у јатима која чини до 40 чланова. Гнезде се у колонијама, од децембра до марта. Женка полаже 2-4 јаја, на којима лежи 24-26 дана. Оба родитеља се брину о младима, који се осамостале после два месеца.

Папагај еклектус

Eclectus roratus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Живе у паровима или малим јатима. Одмарaju се на дрвећу. Снажна крила омогућавају им стабилан, мада не нарочито брз лет, уз повремено једрење. Насељавају пределе до 1700 метара надморске висине. Гнезде се од септембра до децембра. Женка полаже два бела јаја, на којима лежи до четири недеље. Мужјак јој доноси храну. Младунци остају у гнезду два месеца, а потпуно се одвајају од родитеља тек пред следеће гнђење.

- Мужјаци су зелени а женке црвene, па су их научници веома дugo, грешком, сматрали различитим врстама.

Породица: Psittacidae
Распрострањеност: Нова Гвинеја, Индонезија, Соломонска острва, североисток Аустралије
Станиште: низијске шуме, саване, еукалитусове шуме
Животни век: преко 15 година
CITES: Appendix II

Црвенокљуни лабуд

Cygnus olor

- Ово је најкрупнија европска птица која лети. Мужјак може достићи тежину од 20 килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Anatidae
Распрострањеност: централни и западни делови Европе, Закавказје, североисток Кине, источни део Монголије
Станиште: плитке стајаће воде, речна ушћа
Животни век: у дивљини до 20 година, у вештачким условима преко 50

- Лабудови су врсни летачи и пливачи, али су спори и неспретни на колну.

Црни лабуд

Cygnus atratus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у групама. Хране се углавном у сумрак. Нису много везани за одређену територију. Пар остаје заједно до краја живота. Гнезде се у јуну или јулу, у колонијама. Мужjak и женка заједно граде гнездо у облику брежуљка, од траве и трске, на обали. Женка полаже 4-10 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже 5-6 недеља. Прву годину живота млади проводе уз родитеље.

Породица: *Anatidae*

Распрострањеност: Аустралија,

Нови Зеланд, Тасманија

Станиште: мочваре, језера, реке

Животни век: у вештачким
условима око 40 година

- По излегању
лабудићи су
светлосиви. Током
одрастања њихово
перје постепено
постаје црно.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

110

Црноврати лабуд

Cygnus melancoryphus

ФОТО: ДРАГАН БОСНИЋ

Веома су дружелюбиви, осим у време парења (тада умеју да буду крајње агресивни). Када на Јужној хемисфери наступи зима, миграрају у Бразил и Парагвај. Гнезда праве од опалог перја, граничика и лишћа. Женка полаже 4-6 јаја. О гнезду и о младима се брину оба родитеља.

Породица: *Anatidae*

Распрострањеност: југ Јужне
Америке

Станиште: реке, језера, баре,
мочваре

Животни век: до 20 година
CITES: Appendix II

- Број ових птица се
нагло смањио последњих
десетак година, услед
индустријског загађења
река и језера.

111

Хавајска гуска

Branta sandwicensis

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у јатима. У сезони размножавања формирају парове. Сваки пар брани сопствену територију. Гнезде се од новембра до јануара. Женка полаже 3-6 јаја и на њима лежи око месец дана. Мужјак стражари у близини. Оба родитеља одгајају младе, који потпуно оперјају након дванаест недеља.

- Ове гуске су биле на прагу истребљења. Опстале су само захваљујући размножавању у зоо-вртовима.

- За хавајску гуску постоји још један назив: нене.

Породица: Anatidae
Распрострањеност: Хавајска острава
Станиште: стеновито тло вулканског порекла, травнате области
Животни век: око 20 година
CITES: Appendix I

Мала канадска гуска

Branta canadensis minima

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Селице. Живе у великим јатима. Скупљају се на подручјима где хране има доволно током већег дела године. Гнезде се једанпут годишње, у априлу или мају, и у то време остају на изабраној територији. Женка полаже 2-9 јаја, на којима лежи до 30 дана. Мужјак за то време стражари. Млади су покретни одмах по излегању, а осамостале се после два месеца.

Породица: Anatidae
Распрострањеност: Северна Америка, источни део Азије, север Европе
Станиште: речна ушћа, језера, мочваре, тундре
Животни век: у дивљини до 24 године, у вештачким условима до 42
CITES: Appendix I

Црвеноврата гуска

Branta ruficollis

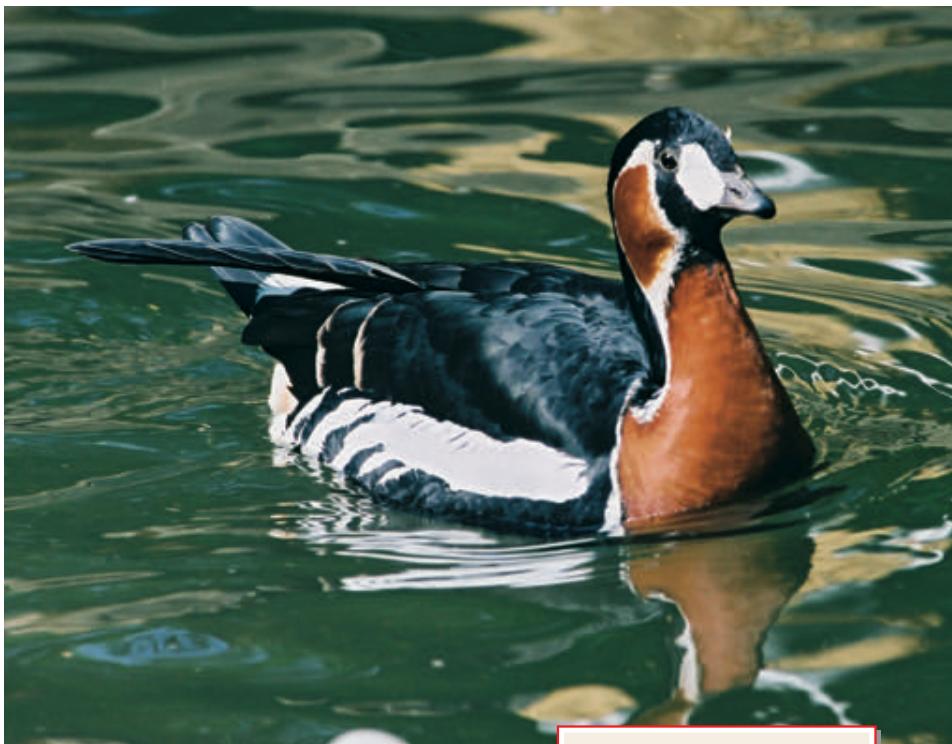

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Селице. Живе у велиkim јатима. Гнезде се током јуна, једанпут годишње. Женка полаже 5-9 јаја и на њима лежи 23-25 дана. Уколико су приморане да се удаље од гнезда, јаја покривају паперјем и травом. Оба родитеља одгајају младе, који потпуно оперјају после месец дана.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: од севера Сибира до Црног мора, Грчка, Турска

Станиште: тундре, мочваре, баре, обале река, језера и мора

Животни век: око 20 година

CITES: Appendix II

- Гнезда често праве у близини обитавалишта сивог сокола, пошто се он супротставља могућим нападачима.

Кокошаста гуска

Cereopsis novaehollandiae

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Станарице. Живе у велиkim јатима, а у време размножавања формирају парове. У потрагу за храном најчешће одлазе у праскозорје, а у склониште се враћају после заласка сунца. Гнезде се током маја и јуна. Женка полаже 3-6 јаја и на њима лежи око пет недеља. Оба родитеља се брину о младима, који потпуно оперјају два и по месеца по излегању.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: југ

Аустралије, Тасманија

Станиште: области обрасле травом, морска обала, слане мочваре

Животни век: преко 25 година

Андска гуска

Chloephaga melanoptera

- Живе скоро искључиво на тлу. У воду улазе само ако се нађу у опасности.

Живе у јатима, а период у коме се гнезде проводе у паровима. Насељавају пределе до 3300 метара надморске висине. Активне су током дана. Женка положе 6-10 јаја и на њима лежи око месец дана. Мужјак за то време стражари. Оба родитеља одгајају младе, који потпуно оперјају са 90 дана.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: централни део Перуа, Аргентина

Станиште: влажно земљиште окружено травом, пашњаци

Животни век: преко 20 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Магеланова гуска

Chloephaga picta

- Мужјацима је перје на глави и грудима бело, а код женки је кестењасте боје.

Селице. Живе у великим јатима. Скупљају се на местима на којима током већег дела године налазе довољно хране. У сезони размножавања формирају парове и сваки пар брани своју територију. Гнезде се једанпут годишње, у априлу или мају. Женка полаже 4-6 јаја, на којима лежи до месец дана. Мужјак за то време стражари. Млади се осамостале два месеца по излегању.

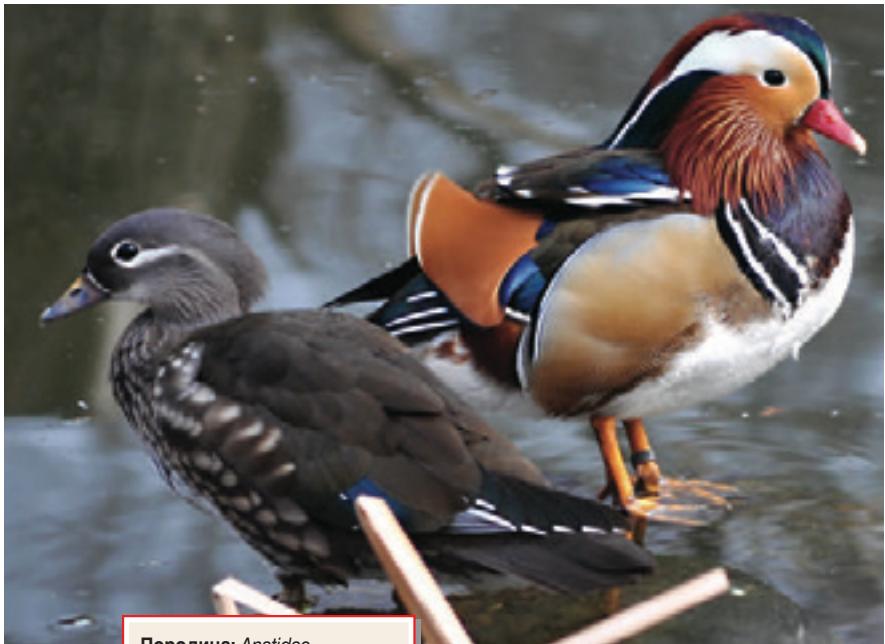
ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Патка мандаринка

Aix galericulata

● Иако су мандаринке познате по томе што често мењају партнere, Кинези су некада имали обичај да приликом венчања младенцима поклоне пар ових птица.

Породица: *Anatidae*

Распрострањеност: крајњи исток Азије, југоисток Сибира

Станиште: језера, баре, мочваре,

острва

Животни век: у дивљини 5-6 година, у вештачким условима до 15

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Делимичне селице. Живе у јатима, осим у сезони размножавања. Током миграција прелете и до 800 километара дневно. Гнезде се од априла до јуна. Женка, у дупљи дрвета, полаже 9-12 јаја. На њима лежи око месец дана и затим сама одгаја младе, који оперјају после 45 дана.

Патка каролинка

Aix sponsa

Породица: *Anatidae*

Распрострањеност: већи део САД, југ Канаде, Куба

Станиште: језера, баре, мочваре, листопадне шуме, острва

Животни век: у вештачким условима 10-15 година

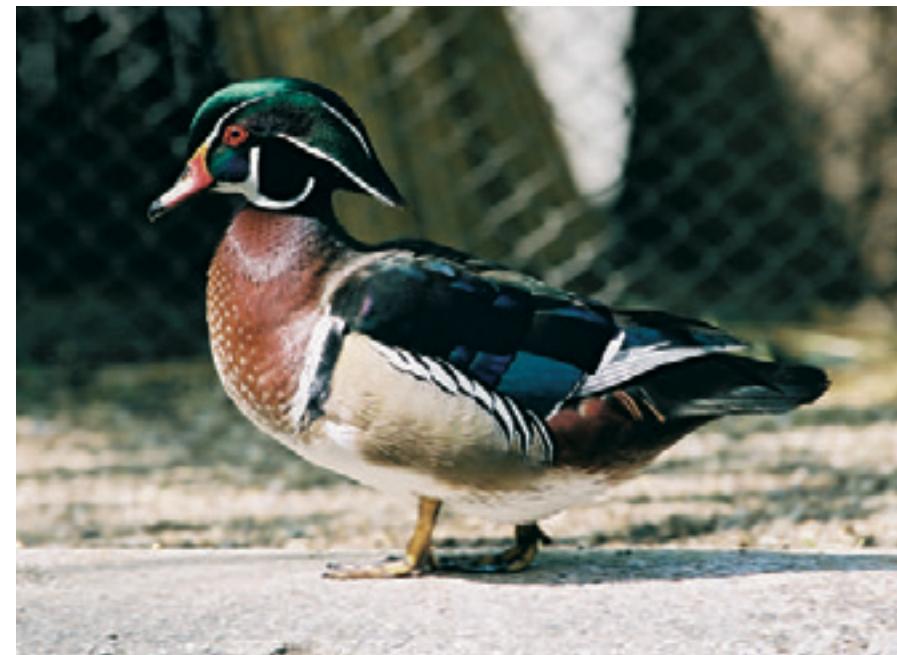

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Делимичне селице. Живе у јатима, а сезону гнежђења проводе у паровима. Радо бораве на дрвећу. Хране се на тлу и у води. Гнезде се од краја октобра до фебруара. У дупљи дрвета женка полаже 6-8 јаја, на којима лежи до месец дана. Млади потпуно оперјају два месеца по излегању.

Утва златокрила

Tadorna ferruginea

Породица: Anatidae

Распрострањеност: Европа, централни и јужни део Азије, север Африке, Етиопија

Станиште: плитка језера, баре, мочваре

Животни век: до 15 година

- Неки парови бране своју територију током целе године.

Делимичне селице. Живе у јатима, а у сезони размножавања формирају парове који бране своју територију. Мужјак и женка остају заједно током читавог живота. Гнезде се једанпут годишње. Женка полаже 8-16 јаја, на којима лежи око месец дана. Млади се осамостале два месеца након излегања.

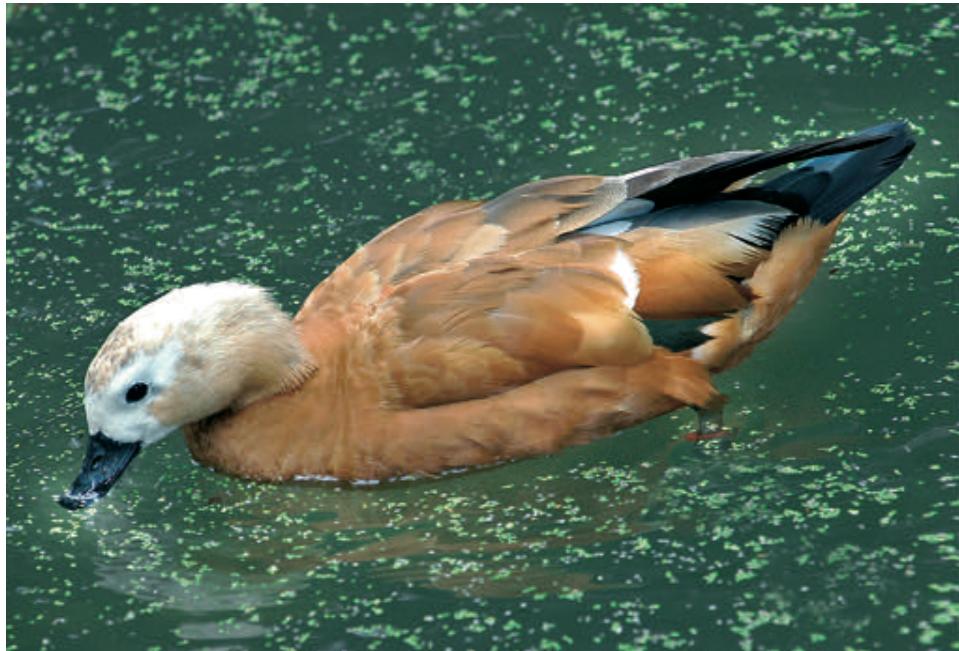

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Хималајски монал

Lophophorus impejanus

Породица: Phasianidae

Распрострањеност: јужна страна Хималаја

Станиште: шуме, предели са ниском вегетацијом, планинске висоравни

Животни век: око 15 година

CITES: Appendix I

Станарице. Бораве на надморским висинама од 2000-4500 метара. Зими се спуштају у ниже пределе, где се окупљају у групице од по неколико чланова, а лети се расхвркају. Активни су ујутру и увече. Гнезде се на тлу, од краја априла до почетка јула. Женка полаже 4-8 јаја, на којима лежи до 28 дана.

- Мужјаци фазана су најчешће јарких боја, док су женке углавном неупадљивог колорита.

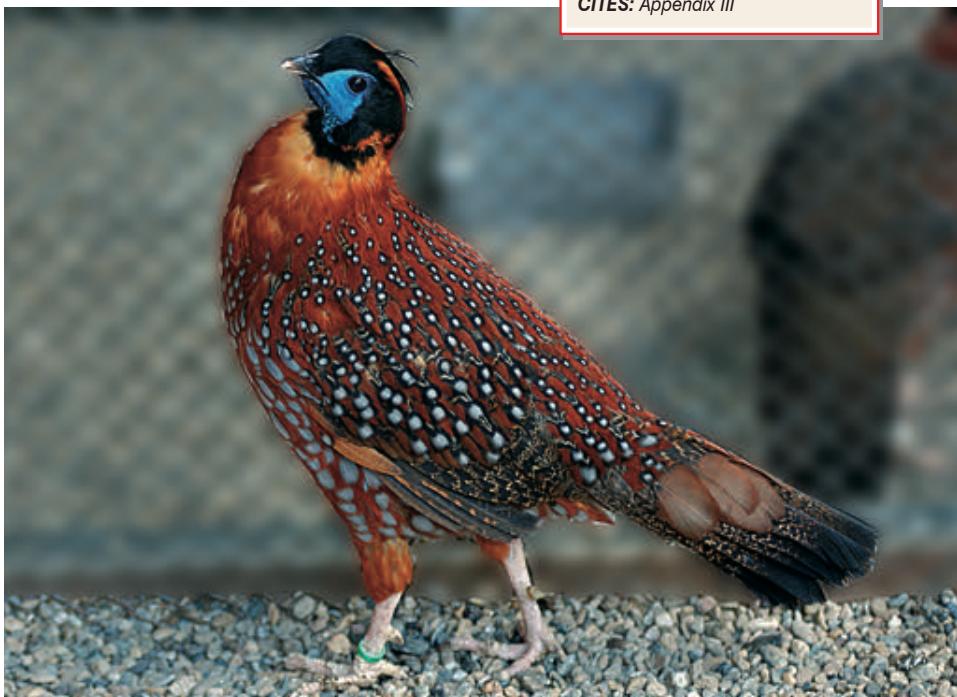
ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Теминцки трагопан

Tragopan temminckii

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе у паровима. Активни су током дана. Гнезде се од априла до јула, два пута годишње. Женка полаже 2-6 јаја. Инкубација траје 25-28 дана. Оба родитеља учествују у гађењу младих.

- За разлику од осталих фазана, трагопани радије праве гнездо на дрвету него на тлу.

Породица: Phasianidae
Распрострањеност: централни део Азије
Станиште: густе шуме близу снежних предела
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix III

Плави ушати фазан

Crossoptilon auritum

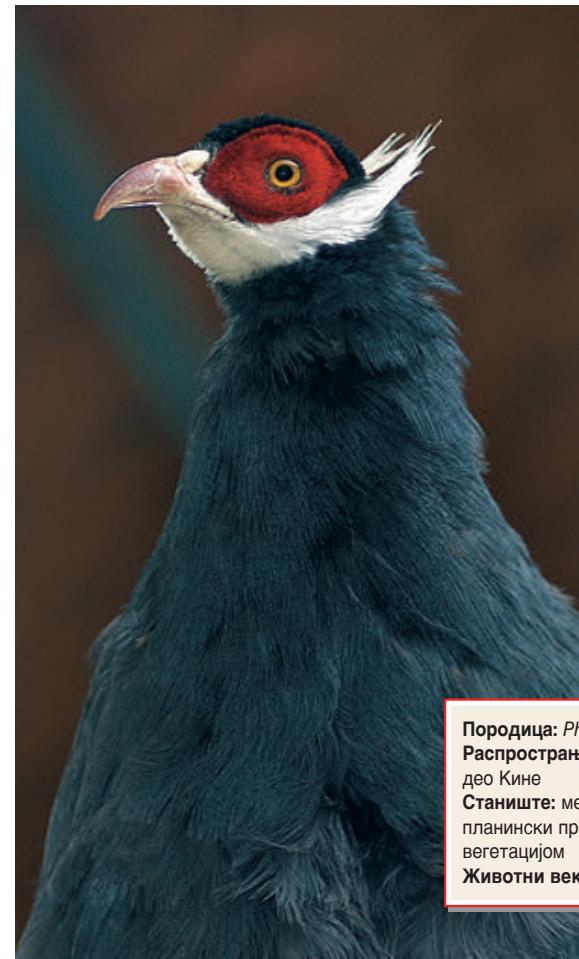

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Phasianidae
Распрострањеност: централни део Кине
Станиште: мешовите шуме, планински предели са ниском вегетацијом
Животни век: око 15 година

Станарице. Најчешће живе у групама које броје 10-30 чланова, а у оквиру њих понекад формирају сталне парове. Бораве на надморским висинама од 2500-4000 метара. Гнезде се једанпут годишње, од априла до јуна. Женка најчешће полаже 5-8 јаја, на којима лежи 24-28 дана.

Морка стрвинарка

Acryllium vulturinum

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Живе у малим групама. Само се око појилишта могу видети огромна јата. Насељавају пределе до 2700 метара надморске висине. Бежећи од опасности углавном трче, иако могу да лете. У сезони гнежђења формирају парове. Женка полаже 6-15 јаја. Инкубација траје око 30 дана.

Породица: *Numididae*
Распрострањеност: источни део Африке (Сомалија, Етиопија, Кенија)
Станиште: степе, приморски предели, ивице шума
Животни век: око 15 година

● По изгледу се веома разликује од осталих припадника ове породице. Глава јој личи на главу лешинара, а перје на врату је светлоплаво.

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

● Ово је највећа од свих врста голубова.

Викторијин крунасти голуб

Goura victoria

Станарице. Живе у јату. Активни су ујутру и поподне. Углавном бораве на тлу, ходају полако и једу опало воће. Лете тешко и споро, чак и кад су у опасности. Пар остаје заједно током читавог живота. Мужjak бира место и прави гнездо. Женка полаже једно јаје на коме оба родитеља, смењујући се, леже четири недеље. Млади се рађају без перја, беспомоћни су и опстају захваљујући интензивно родитељској нези. Оперјају са четири недеље, а осамостале се са 12-13 недеља.

Породица: *Columbidae*
Распрострањеност: североисток Нове Гвинеје
Станиште: тропске кишне шуме, области покривене жбуњем
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix II

ТУРАКОИ

Црноћуби турако

Tauraco hartlaubi

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Живе у паровима. Мужјаци се при удварању шепуре пред женкама и доносе им храну. Брзо трче и спретно се веру по дрвећу, захваљујући карактеристичном распореду прстију. Гнезде се два пута годишње, од априла до јануара. Женка полаже два јаја. Инкубација траје 16-20 дана. Млади су по излегању беспомоћни па у гнезду остају око месец дана.

● Туракои, једини међу кичмењацима, поседују црвени пигмент *turacisin*, са бакром, и зелени пигмент *turacoverdin*.

Породица: *Musophagidae*
Распрострањеност: Кенија,
Танзанија, Уганда
Станиште: прашуме, шуме,
брдовити предели, паркови, баште
Животни век: у вештачким
условима преко 20 година
CITES: Appendix II

ГМИЗАВЦИ

Зелена анаконда

Eunectes murinus

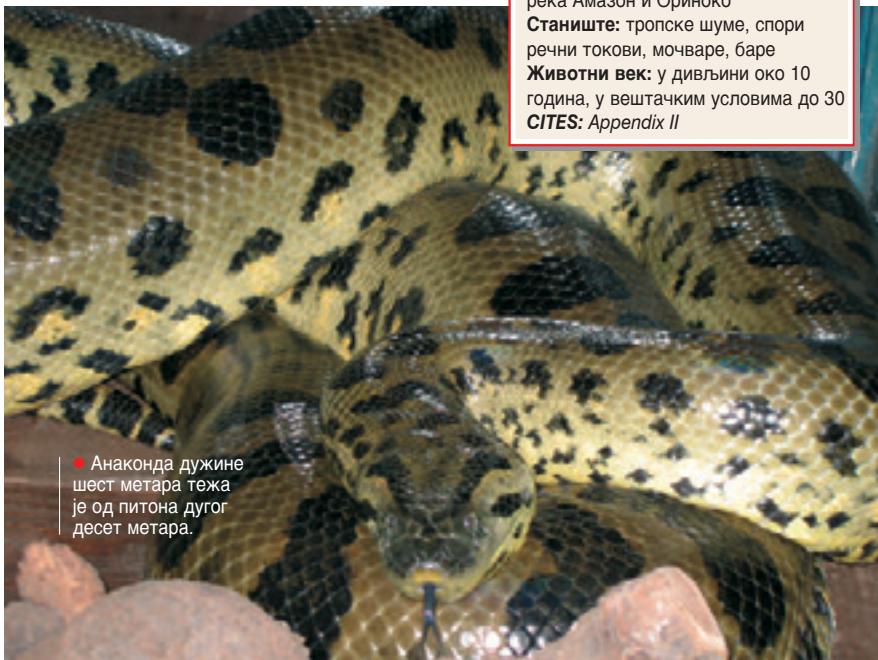

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Највеће змије на свету. Живе усамљенички или у мањим групама. Активне су ноћу. Добри су пливачи. Плен убијају стезањем. Упркос великом апетиту, у стању су да преживе дуге периоде без хране. Ако станиште пресуши, закопавају се у муљ и падају у хибернацију. Након гравидитета који, у зависности од температуре, траје шест или више месеци, женка рађа 20-40 младих. Већ после неколико сати, новорођенчад сама улазе у воду и способна су да се брину о себи.

- Ове змије расту до краја живота. Зна се за примерке дуже од десет метара и теже од двеста педесет килограма. Постоје непроверене приче о анакондама дугим четрдесетак метара.

Змијски цар

Boa constrictor

Породица: *Boidae*
Распрострањеност: Средња и Јужна Америка
Станиште: кишне шуме
Животни век: до 30 година
CITES: Appendix II

Живе усамљенички, изузев у сезони парења. Најчешће лове у сумрак и ноћу, али се дешава да плени потраже и током дана. У топлијим пределима Јужне Америке ови удави су активни преко целе године, док у хладнијим крајевима, као што су, на пример, Перу и Аргентина, проводе дуже периоде склупчани у напуштеним пребивалиштима неких других животиња. Женка 5-7 месеци након успелог парења рађа 20-60 младих.

- Младе змије ове врсте веома су активне и радо се пењу на дрвеће, док одрасле више времена проводе на тлу.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Змијски цар може да достигне дужину од шест метара.

Дугина ћоа

Epicrates cenchria

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Иако су, попут већине змија, одлични пливачи, бое избегавају улазак у воду колико год им је то могуће.

Ови удави су углавном активни ноћу. Добро се пењу по дрвећу и стенама. Хране се мањим гладарима и птицама, које убијају стезањем. Женка рађа тридесетак младих.

Породица: *Boidae*

Распрострањеност: Средња и Јужна Америка

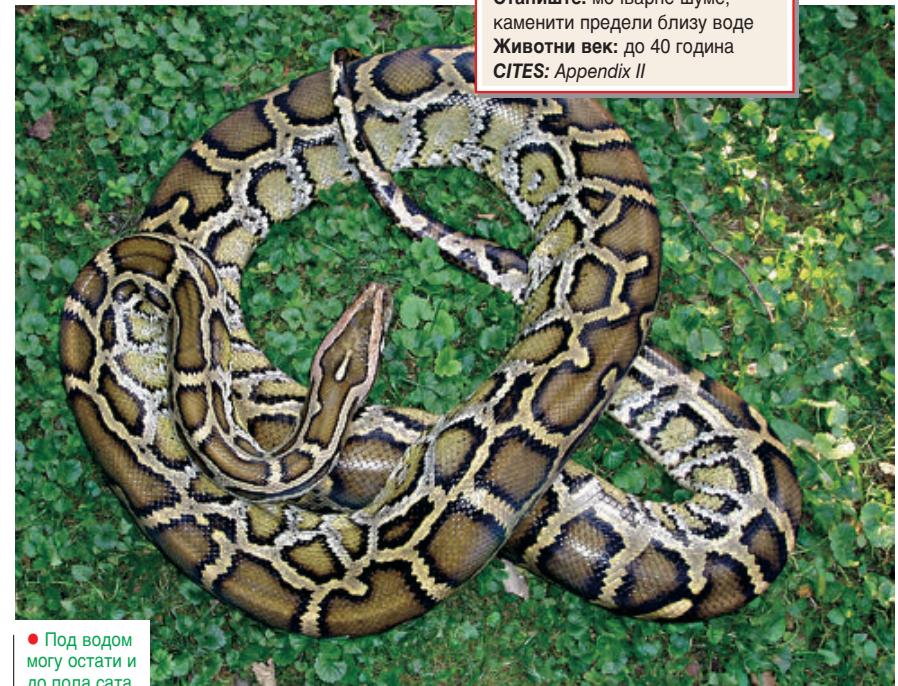
Станиште: влажни терени покривени травом и лишћем, обале река и језера

Животни век: у вештачким условима до 25 година

Бурмански питон

Python molurus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Под водом могу остати и до пола сата.

Ноћне животиње, склоне усамљеничком животу. Преко дана уживају на сунцу или се скривају у пећинама, а ноћ проводе на дрвећу или у води, вребајући плен који убијају стезањем. Женка, у зависности од старости и здравственог стања, полаже 60-100 јаја, која греје и штити телом. Током инкубације, у трајању 60-80 дана, најчешће само пије воду.

- Ови питони могу бити дуги до седам и по метара и тешки до сто педесет килограма.

- У вештачким условима одгајени су и албино примерци, познати као златни питони.

Зелени питон

Morelia viridis

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Pythonidae
Распрострањеност: Папуа Нова Гвинаја, Индонезија, Аустралија
Станиште: кишне шуме
Животни век: 15 година

Ова змија спада у удаве (констрикторе). Просечна дужина одрасле животиње је око 120 центиметара али познати су и примерци дужи од два метра. Готово цео свој живот проводи на дрвећу, где лови птице, глодаре, гуштере и друге ситне рептиле, тако што их чека у заседи и напада великим брзином. Женка полаже до 25 јаја а инкубација траје 50 до 60 дана.

- Младунче је жућкасто или црвенкасто. Своју карактеристичну, смарагдно зелену боју добија тек по навршеној првој години живота

Краљевска змија

Lampropeltis getula

- Постоји десетак подврста краљевских змија.

Породица: Colubridae
Распрострањеност: јужни делови Северне Америке, север Мексика
Станиште: прерије, популостиње, мочваре
Животни век: у вештачким условима до 25 година

- Ови удави су отпорни на јед отровница. Њима се и хране.

Живе усамљенички. Спадају међу удаве који су активни и даљу и ноћу. У хладнијим пределима падају у зимски сан. Женка снесе 12-25 јаја у шупљини коју направи под земљом, или под корењем трулог пања. Млади су по излегању дуги тридесетак центиметара, а када одрасту, досежу дужину од два метра.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Тајванска лепотица

Elaphe taeniura friesi

Породица: Colubridae

Распрострањеност: југоисток Азије, укључујући Суматру и Борнео

Станиште: травнате површине, чунгле, пењине и камењари у близини река

Животни век: у вештачким условима до 25 година

- Тајванска лепотица је веома омиљена међу одгајачима змија, јер веома добро подноси вештачке услове живота и лако се припитомљава.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Ове змије су одлични ловци. Пењу се по дрвећу и по стенама. Активне су и дању и ноћу. Женка полаже 9-20 јаја чија инкубација траје око два месеца. Млади веома брзо расту и пуну зрелост достижу када наврше 18 месеци.

Зелена игуана

Iguana iguana

Породица: Iguanidae

Распрострањеност: Средња Америка, Кариби, већи део Јужне Америке

Станиште: тропске кишне шуме, околина река и потока

Животни век: до 15 година

CITES: Appendix II

Живе усамљенички или у мањим групама. Активне су дању. Захваљујући светлозеленој боји тела, успешно се прикривају у крошњама дрвећа. Одрасле игуане су билоједи али се младунци хране и ситним бескичмењацима. Женка једанпут годишње полаже 25-60 јаја у рупу, начињену у земљи или песку, коју потом затрпа и маскира. Инкубација траје три месеца. Могу достићи дужину од два метра и тежину од четири килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Иако се налазе на листи угрожених врста, зеленим игуанама прети опасност од изловљавања због укусног меса и јаја. Хватају их и ловокрадице и продају као кућне љубимце

Белогрли варан

Varanus albigularis

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- У Уганди је раширео веровање да крв ових животиња лечи од сиде.

Најкрупнији су међу афричким гуштерима, а други по дужини (нилски варани су дужи, али и лакши од белогрлих). Копају рупе у земљи и крију се испод камења. Често присвајају јаме које су ископале друге животиње. Брз се крећу и добри су пењачи. Имају веома јак угриз. У лову, као и у међусобној борби, користе се репом којим задају снажне ударце. Женка полаже 20-60 јаја. Инкубација траје 116-180 дана.

Породица: *Varanidae*

Распрострањеност: југ Африке

Станиште: саване, предели обрасли ниском вегетацијом, обале река

Животни век: у вештачким условима преко 10 година

Нилски варан

Varanus niloticus

- Међу љубитељима гуштера, варани спадају у најомиљеније врсте, иако су крајње непогодни за гајење у кућним условима: знају да буду веома агресивни, како према другим животињама тако и према људима. Ујед им је отрован.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: *Varanidae*

Распрострањеност: већи део Африке (готово све области богате водом и вегетацијом)

Станиште: саване, шуме, обале река и језера

Животни век: у вештачким условима преко 10 година

Радо се сунчаяј на деблима и стенама. Веома су снажни и у стању су да се брзо крећу и пењу, спретно се служећи канџама и репом. Женка полаже 20-60 јаја. Инкубација траје до 100 дана.

Бодљорепа агама

Uromastyx acanthinura

Породица: *Agamidae*

Распрострањеност: север Африке

Станиште: суво и песковито тло

Животни век: у вештачким условима до 10 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Боја тела ових гуштера зависи од температуре околине. Током хладних периода, када хиберирају, агаме су углавном сиве или светлосмеђе, а током топлих периода, услед повећане телесне активности, боја им се мења у црвену, наранџасту, жуту или зелену.

Агаме копају дубоке рупе у земљи, при чему се користе снажним канџама и зубима. Својим оклопљеним репом затварају улаз, а тело надувавају да би се чвршће углавиле. Реп користе и у одбрани од уљеза. Женка полаже 20-30 јаја, најмање два пута годишње. Млади се излегу после 90-120 дана, а полну зрелост достижу са навршеном трећом годином.

Нилски крокодил

Crocodylus niloticus

- Нилски крокодили могу да буду дужи од шест и по метара.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Crocodylidae*
Распрострањеност: Африка, изузев хладнијих и безводних области
Станиште: језера, реке, мочваре, велике баре
Животни век: 70-100 година
CITES: Appendix I

Живе појединачно или у невеликим групама. Добри су ловци. Тихо се прикраду плена, зграбе га и одвуку у воду. Бране своју територију од уљеза, посебно у време парења. Женка полаже 25-95 јаја у дубоке јаме и затрпава их песком. Инкубација траје до 100 дана, након чега мајка отвара гнездо и у устима преноси младе до воде.

- Од свих гмизаваца, крокодили су генетски најближи птицама.

КРОКОДИЛИ

Амерички алигатор

Alligator mississippiensis

Живе сами, понекад и у групи. У стању су да одвуку у воду, и удаве, чак и јелена или краву. Копају јаме, некад веома дубоке, које користе као склоништа. Паре се у априлу и мају. Женка у гнездо на обали полаже 25-60 јаја, која покрива границима и лишћем, правећи хумку до метар високу. Млади се развијају захваљујући топлоти насталој труљењем лишћа којим је мајка обложила гнездо.

Инкубација траје 60-90 дана.

КОРЊАЧЕ

Леопард корњача

Geochelone pardalis

- Рекордни примерак ове врсте био је тежак 47 килограма и имао је окlop дужи од 67 центиметара.

- Опасно је хранити их производима од меса јер то доводи до поремећаја у развоју и појаве разних болести.

Породица: *Testudinidae*
Распрострањеност: централни и источни део Африке
Станиште: пустине, полупустине, саване
Животни век: до 150 година
CITES: Appendix II

КОРЊАЧЕ

Шумска корњача

Testudo hermanni

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Ове корњаче су веома активне од пролећа до јесени. У октобру, скривене под земљом и лишћем, падају у зимски сан. Буде се у марту. Крајем пролећа женка положе 4-5 јаја у рупу ископану у земљи. Младе корњаче излегу се почетком августа.

- Постоји веровање да крв ове дуговечне животиње лечи људе од најтежих болести. Због те жалосне заблуде шумским корњачама прети опасност од изловљавања.

ВОЛОНТЕРИ

ВОЛОНТЕРИ

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

ВОЛОНТЕРИ

ВОЛОНТЕРИ

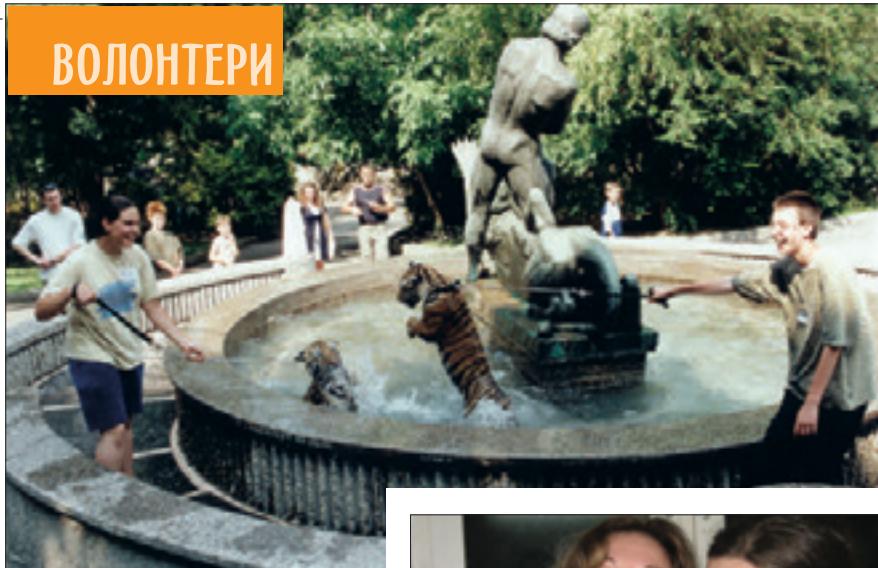

ФОТО: ГРАДИМИР ВИШЊИЋ

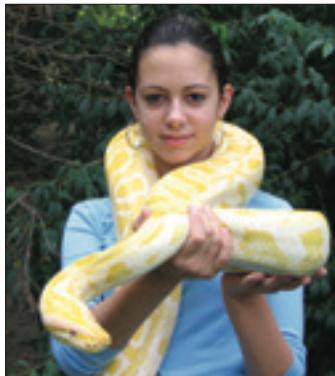
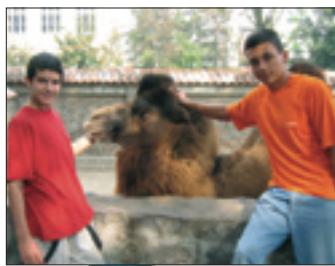

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

146

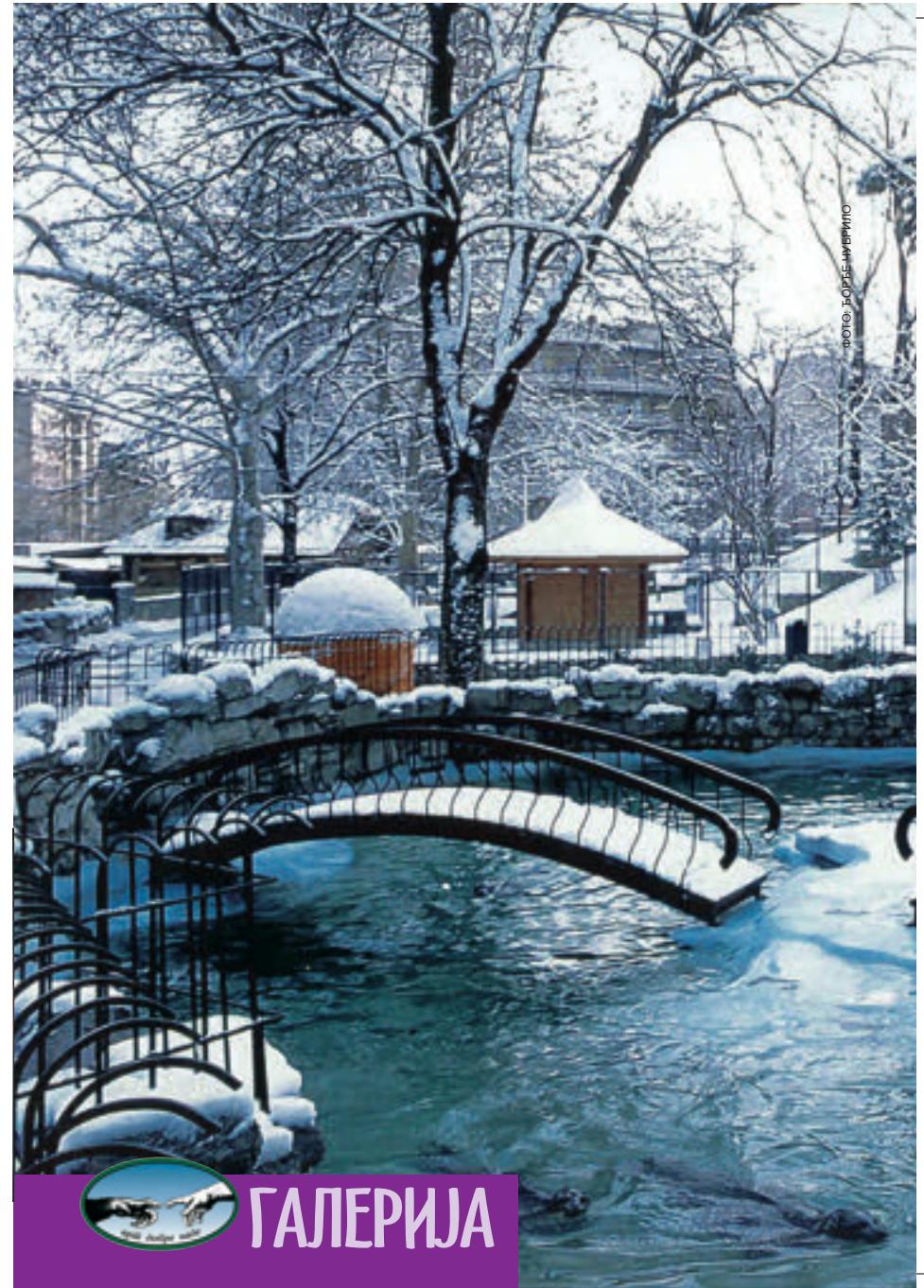

ФОТО: БОРИСАЧИЋ ЈУЛИЈА

ГАЛЕРИЈА

ГАЛЕРИЈА

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

148

ГАЛЕРИЈА

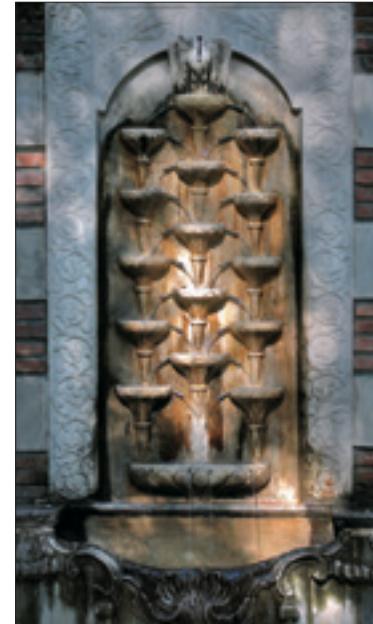
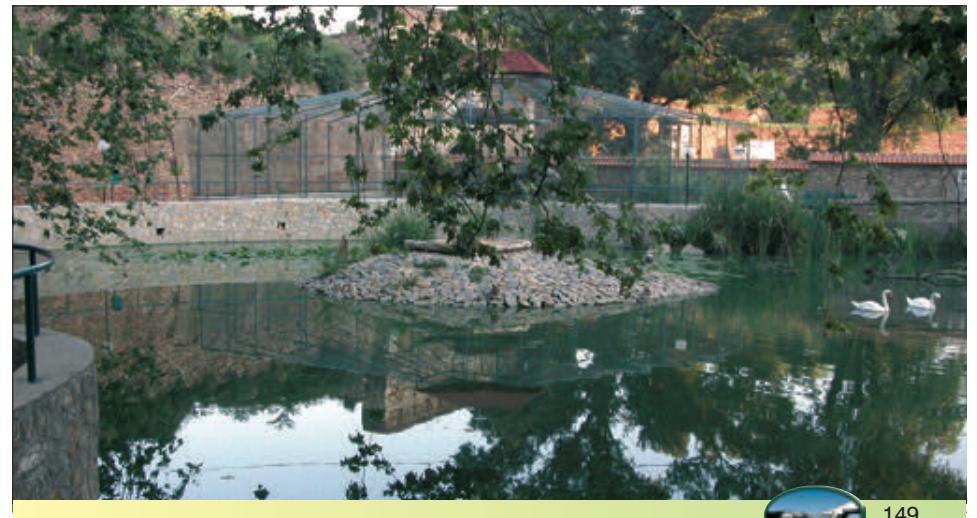

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

149

ГАЛЕРИЈА

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

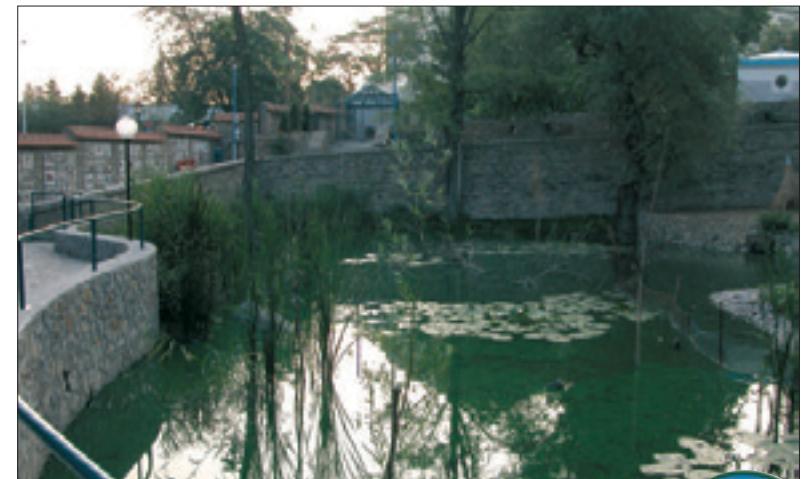
150

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

151

САДРЖАЈ

Добро дошли у Врт добре наде	5
Историјат Врта	6
Спасавање угрожених врста.....	7
Сисари	9
Шимпанза (<i>Pan troglodytes</i>)	10
Орангутан (<i>Pongo pygmaeus</i>)	11
Јавански макаки (<i>Macaca fascicularis</i>).....	12
Прстенорепи лемур (<i>Lemur catta</i>)	13
Браон лемур (<i>Lemur fulvus</i>)	14
Црвени кенгур (<i>Macropus rufus</i>)	15
Бенетов валаби (<i>Macropus rufogriseus</i>)	16
Парма валаби (<i>Macropus parma</i>).....	17
Нилски коњ (<i>Hippopotamus amphibius</i>)	19
Низијски тапир (<i>Hippopotamus amphibius</i>) ..	20
Лучка фока (<i>Phoca vitulina</i>)	21
Мара (<i>Dolichotis</i>)	22
Бодљикаво прасе (<i>Hystrix cristata</i>)	23
Куна златица (<i>Martes martes</i>)	24
Патуљасти видра (<i>Aonyx cinerea</i>)	25
Пругасти твор (<i>Mephitis mephitis</i>)	26
Јазавац (<i>Meles meles</i>)	27
Афрички јазавац (<i>Mellivora capensis</i>)	28
Амерички ракун (<i>Procyon lotor</i>)	29
Белоноси коати-мунди (<i>Nasua narica</i>)	30
Мусанг (<i>Paradoxurus hermaphroditus</i>)	31
Меркат (<i>Suricata suricatta</i>)	32
Генета (<i>Genetta genetta</i>)	33
Тибетански огличар (<i>Selenarctos thibetanus ussuricus</i>)	34
Европски мрки медвед (<i>Ursus arctos arctos</i>)	35
Арктички вук (<i>Canis lupus arctos</i>)	36
Европски сиви вук (<i>Canis lupus lupus</i>)	37
Фенек лисица (<i>Vulpes zerda</i>)	38
Сребрна лисица (<i>Vulpes vulpes fulva</i>)	39
Мочварни рис (<i>Felis chaus</i>)	40
Шумски рис (<i>Lynx lynx</i>)	41
Сервал (<i>Leptailurus serval</i>)	42
Пума (<i>Felis concolor</i>)	43
Афрички леопард (<i>Panthera pardus</i>)	44
Птице	68
Афрички ној (<i>Struthio camelus</i>)	69
Двореси казуар (<i>Casuarius casuarius bicarinatus</i>)	70
Ему (<i>Dromaius novaehollandiae</i>)	71
Нанду (<i>Rhea americana</i>)	72
Белоглави суп (<i>Gyps fulvus</i>)	73
Андски кондор (<i>Vultur gryphus</i>)	74
Бела кања (<i>Neophron percnopterus</i>)	75
Афрички црни лешинар (<i>Necrosyrtes monachus</i>)	76
Орао белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	77
Брадан (<i>Gypaetus barbatus</i>)	78
Сури орао (<i>Aquila chrysaeotos</i>)	79
Орао белоплешан (<i>Haliaeetus pelagicus</i>)	80
Плава ветрушка (<i>Falco vespertinus</i>)	81

САДРЖАЈ

Степски соко (<i>Falco cherrug</i>)	82
Велика ушара (<i>Bubo bubo</i>)	83
Бела рода (<i>Ciconia ciconia</i>)	84
Црна рода (<i>Ciconia nigra</i>)	85
Марабу (<i>Leptoptilos crumeniferus</i>)	86
Велика бела чапља (<i>Casmerodius albus</i>)	87
Сива чапља (<i>Ardea cinerea</i>)	88
Амерички фламинго (<i>Phoenicopterus ruber</i>)	89
Бела кашикара (<i>Platalea leucorodia</i>)	90
Ружичаста кашикара (<i>Ajaia ajaja</i>)	91
Ждрал (<i>Grus grus</i>)	92
Крунасти ждрал (<i>Balearica pavonina</i>)	93
Афрички свети ибис (<i>Threskiornis aethiopicus</i>) ..	94
Аустралијски ибис (<i>Threskiornis spinicollis</i>) ..	95
Лидбитеров клунорог (<i>Bucorvus leadbeateri</i>)	96
Каналокљунни тукан (<i>Ramphastos vitellinus</i>)	97
Жако (<i>Psittacus erithacus</i>)	98
Зеленокрила ара (<i>Ara chloroptera</i>)	99
Плавожуто ара (<i>Ara ararauna</i>)	100
Гофинов какаду (<i>Cacatua goffini</i>)	101
Белоћуби какаду (<i>Cacatua alba</i>)	102
Лидбитеров какаду (<i>Cacatua leadbeateri</i>) ..	103
Велики краљевски Александар (<i>Psittacula eupatria</i>)	104
Црноглави папагај (<i>Pionites melanopscephala</i>)	105
Плавочели амазонац (<i>Amazona aestiva</i>) ..	106
Патагонац (<i>Cyanoliseus patagonus</i>)	107
Папагај еклектус (<i>Ectacus roratus</i>)	108
Црвенокљунни лабуд (<i>Cygnus olor</i>)	109
Црни лабуд (<i>Cygnus atratus</i>)	110
Црноврати лабуд (<i>Cygnus melancoryphus</i>) ..	111
Хавајска гуска (<i>Branta sandwicensis</i>)	112
Мала канадска гуска (<i>Branta canadensis minima</i>)	113
Црвеноглава гуска (<i>Branta ruficollis</i>)	114
Кокошаста гуска (<i>Cereopsis novaehollandiae</i>)	115
Гмизавци	127
Зелена анаконда (<i>Eunectes murinus</i>)	128
Змијски цар (<i>Boa constrictor</i>)	129
Дугина боа (<i>Epicrates cenchria</i>)	130
Бурмански питон (<i>Python molurus</i>)	131
Зелени питон (<i>Morelia viridis</i>)	132
Краљевска змија (<i>Lampropeltis getula</i>)	133
Тајванска лепотица (<i>Elaphe taeniura friesii</i>) ..	134
Зелена игуана (<i>Iguana iguana</i>)	135
Белогрги варан (<i>Varanus albigularis</i>)	136
Нилски варан (<i>Varanus niloticus</i>)	137
Бодљорепа агама (<i>Uromastyx acanthinura</i>) ..	138
Нилски крокодил (<i>Crocodylus niloticus</i>) ..	139
Амерички алигатор (<i>Alligator mississippiensis</i>) ..	140
Леопард корњача (<i>Geochelone pardalis</i>) ..	141
Шумска корњача (<i>Testudo hermanni</i>)	142
Волонтери	143
Галерија	147

КРОЗ БЕОГРАДСКИ ЗООЛОШКИ ВРТ

Приредили

Мр Вукосав-Вук Бојовић †

Бранко Стевановић

Драган Латиновић

Зоран Рајић

Лектура и коректура

Весна Р. Радовић

Штампа

ДОО "Драгић"

Dr. Vuk Bojović & Asocijat

23000 Зрењанин

Издавач

БЕО ЗОО ВРТ - Београд

Мали Калемегдан 8

Тел/Факс. +381 11 26 245 26

beozoovrt@eunet.rs

www.beozoovrt.rs

Оперативни уредник

Драган Латиновић

Дизајн и припрема за штампу

Дарко Торгашев

Тираж

3000

Izdavač se zahvaljuje svim autorima fotografija

© BEO ZOO VRT 2015. Sva prava zadržana.

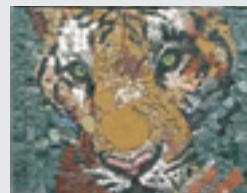
СИР - Катalog zaciјa u publ i kaci ji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

59.000.020/407-11/(036)
59.02.362

КРОЗ Београдски зоолошки врт / [приредили Вукосав-Вук Бојовић ... и др.]; [фотографије Вукосав-Вук Бојовић ... и др.]. - 3. изменено и допуњено издање. - Београд: Бео Зоо врт, 2015. (Зрењанин: Драгић). - 153 стр.: илуст., 21 см

Слика II / Вуковић - Тираж 3000 - Стр. 5. Добри дошли у врт добре наде / Вук Бојовић. - (Волонтер: стр. 143-146. - Галерија: стр. 147-151.

БДН 878-86-007415-4-6
1. Вуковић, Вук, 1940-2014 [приређувач, скупљач] [фотограф] [автор додатног текста] 2. Зоолошки врт (Београд)
a) Зоолошки врт (Београд) - Водич b) Животиње (популарна наука)
СОББС-58-0-21673200

МОЗАИЦИ НА ОГРАДИ БЕОГРАДСКОГ ЗООЛОШКОГ ВРТА - РАДОВИ СТУДЕНТА ФЛУ У БЕОГРАДУ

БЕО ЗОО ВРТ

Бекство из града у центар града

*Београдски зоолошки врш ради
свакој дана у јодини од осам
саши ујући ља све до мрака.*

beozoovrt@eunet.rs

office@beozoovrt.rs

www.beozoovrt.rs

ISBN 978-86-907413-6-6

9 788690 741366